

	Voorwoord	5
I	Verslag	
1.	Inleiding	6
2.	Organisatie	10
2.1	Achtergrond	10
	Organigram	11
2.2	Nieuwe wetgeving	12
2.3	De nieuwe organisatie in de praktijk	13
2.4	Landelijke diensten	14
3.	Beleidsprioriteiten	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Beleidsprioriteiten	17
3.3	Toekomstverkenningen	31
4.	Resultaten en middelen	33
4.1	Stijgende productie	33
4.2	Budgettaire scheefgroei	36
4.3	Financiële resultaten	37
5.	Personeel	38
6.	Bedrijfsvoering	42
	Bijlage: Wettelijke adviestaken	45
II	Rechtspraak in cijfers	46
III	Jaarrekening	56
1.1	Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten	56
1.2	Toelichting op de staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten	56
2.1	Saldibalans per 31 december 2002	59
2.2	Toelichting op de saldibalans	60
IV	Accountantsverklaring	61
	Afkortingen en terminologie	64
	Colofon	

		Rechtbank Alkmaar	Rechtbank Almelo	Rechtbank Amsterdam			
Rechtbank Arnhem	Rechtbank Assen	Rechtbank Breda	Rechtbank Dordrecht	Rechtbank 's-Gravenhage	Rechtbank Groningen		
Rechtbank Haarlem	Rechtbank 's-Hertogenbosch	Rechtbank Leeuwarden	Rechtbank Maastricht	Rechtbank Middelburg	Rechtbank Roermond	Rechtbank Rotterdam	
Rechtbank Utrecht	Rechtbank Zutphen	Rechtbank Zwolle-Lelystad	Gerechtshof Amsterdam	Gerechtshof Arnhem	Gerechtshof 's-Gravenhage	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	Gerechtshof Leeuwarden
					Centrale Raad van Beroep	College van Beroep voor het bedrijfsleven	Raad voor de rechtspraak

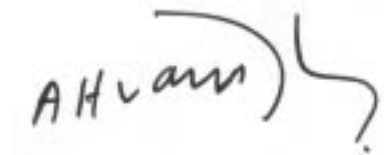
Dit is het eerste jaarverslag van de rechterlijke organisatie nieuwe stijl. Een organisatie die verzelfstandigd is en nu, welbewust van de verantwoordelijkheden die op haar rusten, op eigen benen staat. Een organisatie waarin de Raad voor de rechtspraak is opgenomen en die op grotere afstand van het Ministerie van Justitie is komen te staan. En een organisatie waarin het integraal management van de afzonderlijke colleges een belangrijke plaats inneemt.

Daarom wordt dit jaarverslag uitgebracht onder de noemer 'eenheid in verscheidenheid'. Het is immers van cruciaal belang dat de rechtspraak als eenheid naar buiten treedt. Als eenheid ten opzichte van de andere staatsmachten, omdat in de steeds voortdurende discussie over de verdeling van de middelen de rechtspraak alleen gehoord zal blijven als zij met één mond spreekt. Als eenheid ten opzichte van de rechtzoekenden omdat zij anders ernstig aan gezag zal inboeten. Inherent aan het rechtspreken is dat men niet alleen oog heeft voor het stramen, maar ook voor wat zich daarin op goede gronden niet laat inpassen. Nieuwe ontwikkelingen moeten de kans krijgen tot wasdom te komen.

In dit jaarverslag ligt de nadruk op de bedrijfsvoering. Er moet immers een deugdelijk fundament zijn wil men verder kunnen bouwen. De Raad voor de rechtspraak wil

voor de bedrijfsvoering graag de toon zetten, maar wel in afstemming met de gerechten waarmee hij van doen heeft. In dit jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop zulks in het afgelopen jaar is geschied.

En overigens: moge het duidelijk zijn dat het soms weliswaar lijkt te draaien om de gerechten en de Raad, maar dat allen die bij de rechtspraak werkzaam zijn zich realiseren dat het toch steeds gaat om de verantwoorde geschillenbeslechting waarvoor de rechtspraak behoort te staan.

A.H. van Delden
Voorzitter Raad voor de rechtspraak

De rechter krijgt een steeds centralere positie binnen de rechtstaat. Een goed functionerende rechtspraak, die het vertrouwen van de burgers geniet, vormt daarmee een van de belangrijkste voorwaarden voor het functioneren van die rechtstaat. Zo luidt, kort samengevat, een van de conclusies van het in 2002 verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over de toekomst van de nationale rechtstaat.

Eenzijds heeft de rechter deze centrale positie te danken aan de voortschrijdende internationalisering van het recht. Daardoor wordt de positie van de nationale wetgever aanzienlijk ingeperkt, terwijl de rechtsvormende taak van de rechter juist wordt versterkt. Deze taak van de rechter was overigens ook al groter geworden door de toegenomen noodzaak om aan vage of open Nederlandse normen een consistente uitleg te geven. Anderzijds schakelen mensen de rechter steeds vaker in om sociale relaties op orde te krijgen; de veelbesproken juridisering van de samenleving.

Ondertussen verandert, mede onder invloed van de internationalisering van het recht, de pragmatische en doelmatige Nederlandse rechtscultuur. Een paar voorbeelden. Het opportuniteitsbeginsel – waarbij het Openbaar Ministerie een eigen afweging maakt of een strafbaar feit vervolgd moet worden – wordt minder algemeen aanvaard. De WRR stelt bijvoorbeeld voor om geweldsdelicten altijd te vervolgen. Een ander voorbeeld is de aanscherping van het onmiddellijkheidsbeginsel, dat leidt tot het horen van meer getuigen tijdens de zitting. Nog een voorbeeld: de motivering van vonnissen vraagt meer aandacht. Ten slotte constateert de WRR dat het vertrouwen van de burger in de rechtspraak hoog blijft, terwijl andere onderdelen van de rijksoverheid in dat opzicht aanmerkelijk lager scoren.

Het gezag van de rechter staat of valt met de maatschappelijke waardering en kan niet worden afgedwongen. Die waardering wordt niet alleen bepaald door de juridische kwaliteit van de uitspraken, maar evenzeer door tijdigheid, toegankelijkheid, integriteit en consistentie. Het toegenomen belang van de rechtspraak binnen de rechtstaat en de gestelde kwaliteitseisen maken een versterking van de rechtspraak noodzakelijk. De wetgever heeft een stap in de goede richting gezet met de ingrijpende wijziging van de organisatie van de rechtspraak, de invoering van integraal bestuur bij de gerechten¹ en de oprichting van de Raad voor de rechtspraak. De belangrijkste resultaten van de nieuwe organisatie worden gepresenteerd in dit eerste algemene jaarverslag van de rechtspraak.

Met de wijziging van de organisatie is de staatsrechtelijke positie van de rechtspraak versterkt en is de onafhankelijkheid van de rechter gewaarborgd. De rechtspraak wordt nu in staat gesteld om haar werkwijze en resultaten zelf te beheren. Dit eerste jaar is de ontwikkeling van de nieuwe organisatie voortvarend aangepakt, waarbij uiteraard werd voortgebouwd op hetgeen in de voorbereidende fase door het Ministerie van Justitie en het programma Versterking Rechterlijke Organisatie tot stand werd gebracht.

In de nieuwe wetgeving heeft de rechtspraak de verplichting gekregen om jaarlijks verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid en beheer door middel van een verslag. Wat werd in 2002 bereikt? Hier een kort overzicht van de resultaten die in dit jaarverslag beschreven worden. Er is een gemeenschappelijke strategie voor de rechtspraak ontwikkeld, die door alle gerechten gedragen wordt. Er zijn gezamenlijk prioriteiten geformuleerd, die moeten bijdragen aan de gestelde doelen. Er zijn goede bestuurlijke verhoudingen tussen de Raad en de gerechten tot stand gebracht. De nieuwe relatie met het Ministerie van Justitie en het parlement is ontwikkeld, al zal deze de komende jaren aandacht blijven vergen. Ook bij de gerechten zijn de bestuurlijke verhoudingen goed ingericht. Het integraal management werd bij alle gerechten ingevoerd en in aansluiting daarop is een begin gemaakt met de ontwikkeling van het loopbaan- en management-developmentbeleid. Het financiële beheersingsinstrumentarium is verbeterd en de bestedingen verlopen doelmatiger. Het achterstallig ict-onderhoud wordt nu gestructureerd aangepakt en beheersbaar gemaakt. Zowel de rechtspraak als de

afzonderlijke gerechten hebben meer zicht gekregen op problemen in hun eigen organisatie. Veel aandacht is daarbij uitgegaan naar het analyseren van problemen zoals de doorlooptijden en de capaciteitstekorten. Ook werd een start gemaakt met een eigen onderzoeksprogramma voor de rechtspraak.

Om te voldoen aan de maatschappelijke kwaliteitseisen heeft de rechtspraak zich in 2002 ingespannen om de relatie met de samenleving waar mogelijk te verbeteren. Dat betekent niet dat de waan van de dag werd gevolgd – een zekere afstand tot het maatschappelijk debat blijft geboden – maar de rechtspraak hecht grote waarde aan openheid en toegankelijkheid en wil voeling houden met ontwikkelingen in de samenleving. Veel activiteiten waren daarom gericht op het verbeteren van de externe oriëntatie. En tot slot, maar niet in de laatste plaats, heeft de rechtspraak aanmerkelijk meer zaken afgedaan dan in 2001, méér zaken ook dan aan het begin van 2002 was afgesproken.

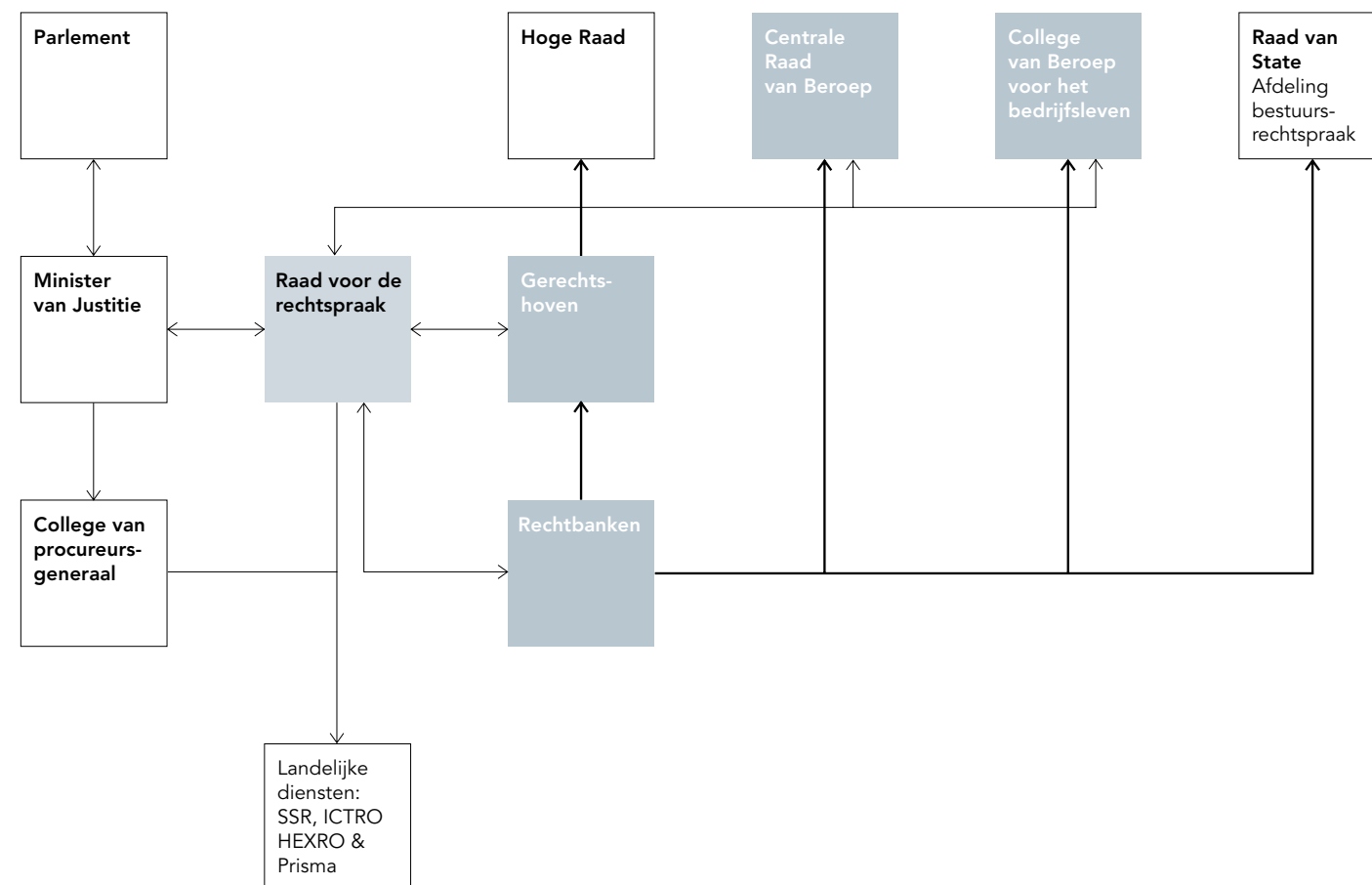
Er zijn kortom veel inspanningen geleverd om aan alle juridische en maatschappelijke kwaliteitseisen te blijven voldoen. De werkdruk, het toenemend beroep op de rechter en de politieke ambities op het gebied van veiligheid en criminaliteitsbestrijding maken het er echter niet gemakkelijker op. Voor 2003 werden bovendien minder financiële middelen beschikbaar gesteld dan de rechtspraak in haar begroting noodzakelijk achtte. Deze ontwikkelingen geven aanleiding tot bezorgdheid of de rechtspraak de bereikte resultaten en ingezette verbeteringen die in dit jaarverslag beschreven worden, zal kunnen behouden en continueren.

¹ In dit jaarverslag wordt de term 'gerechten' gehanteerd als overkoepelende term voor alle rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere appèlcolleges.

Organigram

Positie van de rechtspraak in Nederland 2002

2. Organisatie

2.1 Achtergrond

Op 1 januari 2002 werd de organisatie van de rechtspraak in Nederland ingrijpend gewijzigd. De rechtspraak kreeg een grotere eigen verantwoordelijkheid voor het beleid en beheer. De meest in het oog springende veranderingen betreffen de instelling van de Raad voor de rechtspraak en de invoering van integraal management bij de gerechten.

De aanzet tot de reorganisatie werd in 1998 gegeven met het rapport *Rechtspraak bij de tijd* van de staatscommissie Leemhuis en de daaropvolgende *Contourennota modernisering rechterlijke organisatie* van de regering, ook uit 1998. De door de regering beoogde modernisering hield verband met de breed levende wens om de onafhankelijke en hoogwaardige Nederlandse rechtspleging voor de toekomst zeker te stellen. Een onafhankelijke, doelmatige en kwalitatief verantwoorde rechtspleging die toegankelijk is voor alle rechtzoekenden is immers een van de fundamenteën van de democratische rechtstaat. Daarvoor waren verbeteringen noodzakelijk: meer rechtspraak op maat, snellere procedures, betere informatievoorziening met behulp van moderne technologie, meer rechtsgelijkheid en rechts-eenheid en ten slotte meer oriëntatie op de samenleving. Een verandering van de organisatiestructuur was wenselijk. De onafhankelijke positie van de rechterlijke macht ten opzichte van de andere staatsmachten zou daarmee worden versterkt. Daarnaast zou de rechtspraak zelf verantwoordelijk worden voor een soepel functionerende organisatie. De rechterlijke organisatie deelde deze inzichten. Ter voorbereiding ging onder leiding van de presidenten van de gerechten in 1999 het programma Versterking Rechterlijke Organisatie van start. Het programma vormde een projectmatige aanzet tot een transparante, zelfsturende rechterlijke organisatie met een duidelijke samenhang tussen de gerechten.

Een goed functionerende rechtspraak vormt een van de belangrijkste voorwaarden voor het functioneren van de rechtstaat

2.2 Nieuwe wetgeving

In 2001 aanvaardden de Tweede en de Eerste Kamer twee wetten met betrekking tot de modernisering van de rechterlijke organisatie: de *Wet organisatie en bestuur gerechten* en de *Wet Raad voor de rechtspraak*. Daarmee werd de rechtsprekende macht zowel verantwoordelijk voor de inhoud van de rechtspraak als voor het beheer van de gerechten. De positie van de minister van Justitie veranderde ook: hij is niet langer direct verantwoordelijk voor het beheer van de gerechten, maar hij is wel politiek verantwoordelijk voor het maatschappelijke functioneren van het stelsel van rechtspraak als geheel. De nieuwe wetgeving heeft betrekking op de negentien rechtbanken, de vijf gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven².

Belangrijke punten uit de *Wet organisatie en bestuur gerechten*

- de invoering van een bestuur bij de gerechten dat is belast met de algemene leiding én de bedrijfsvoering van het gerecht (integraal management). Het bestuur wordt gevormd door de president van de rechtbank, de directeur bedrijfsvoering en de voorzitters van de sectoren;
- de bestuurlijke onderbrenging van de kanton-gerechten bij de rechtbanken. In elk arrondissement vormen de kantongerechten nu samen één sector kanton binnen de rechtbank; het hoger beroep in kantonzaken wordt voortaan door de gerechtshoven behandeld;
- de rechtspositionele verantwoordelijkheid van het bestuur voor zowel het rechtsprekend als het niet-rechtsprekend personeel bij de gerechten.

De *Wet Raad voor de rechtspraak* heeft uiteraard als belangrijkste onderwerp de instelling van de Raad voor de rechtspraak. De Raad telt vijf leden – bijgestaan door een bureau – en is bestuurlijk verantwoordelijk voor het organisatorisch functioneren van de rechtspraak en het bevorderen van de kwaliteit van de rechterlijke professie. Via de minister van Justitie verwerft de Raad uit de rijksbegroting de benodigde middelen voor de rechtspraak en hij verdeelt deze middelen over de gerechten. Daarnaast houdt de Raad toezicht op de bedrijfsvoering en het financieel beheer bij de gerechten en ondersteunt de Raad de gerechten bij de uitvoering van hun taken op deze terreinen. De Raad is woordvoerder van de rechtspraak in het maatschappelijke en politieke debat. Zo onderhoudt de Raad de contacten met de minister van Justitie en verzorgt hij de advisering vanuit

de rechtspraak bij nieuwe wetsvoorstellen die gevolgen kunnen hebben voor de rechtspraak (zie pag. 45).

Om de verschillende taken optimaal uit te oefenen, voert de Raad geregeld overleg met presidenten, directeuren bedrijfsvoering, sectorvoorzitters en het College van Afgevaardigden (een bij wet ingesteld adviescollege van afgevaardigden uit de gerechten). Ook heeft de Raad regelmatig overleg met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak over actuele onderwerpen die voor de rechtspraak van belang zijn. Met de president van en de procureur-generaal bij de Hoge Raad wordt, met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheden, een vruchtbare samenwerkingsrelatie onderhouden.

2.3 De nieuwe organisatie in de praktijk

Het jaar 2002 stond in het teken van de opbouw van de nieuwe organisatie. Veel aandacht ging uit naar de vormgeving van de nieuwe interne en externe verhoudingen, de invulling van ieders nieuwe rol en de inrichting van het nieuwe bestuurlijke proces. Bij alle gerechten is integraal management nu ingevoerd. Het nieuwe bestuursmodel lijkt overal naar tevredenheid te functioneren en wordt beschouwd als een verbetering. Het takenpakket van de sectorvoorzitters lijkt relatief sterker verzaamd. Zij moeten nu veelal hun taak als rechter combineren met de taken van bestuurder en integraal sectormanager.

Ook de bestuurlijke verhoudingen tussen de Raad en de gerechten zijn goed van de grond gekomen. Met alle gerechtsbesturen vonden gedurende het jaar diverse bestuurlijke overleggen plaats. Het instrumentarium voor de planning-en-verantwoordingscyclus werd ontwikkeld. Daarnaast stelden de Raad en de gerechten gezamenlijk de gemeenschappelijke agenda voor de rechtspraak vast.

Na een jaar is het nog te vroeg om uitspraken te doen over de functionaliteit van deze nieuwe organisatie³. Een nieuwe structuur heeft tijd nodig om zich te zetten. Het is echter niet ondenkbaar dat te zijner tijd op grond van nieuwe inzichten aanleiding bestaat om enkele onderdelen van de wetgeving te heroverwegen. Zo doet naar het oordeel van de Raad voor de rechtspraak het huidige begrotingsproces nog onvoldoende recht aan de staatsrechtelijke positie van de rechtspraak als onafhankelijke staatsmacht. Daarnaast blijft de rechtspraak natuurlijk in ontwikkeling. Zo nam de Raad in 2002 het initiatief tot de formulering van sectorprogramma's. De presidenten en sectorvoorzitters hebben daarop geconstateerd dat in alle sectoren behoefte bestaat aan meer regie en onderlinge afstemming, zodat de activiteiten elkaar kunnen versterken. De strafsector is begonnen met de uitwerking van een landelijk sectorprogramma, dat in de eerste helft van 2003 van start zal gaan. De sectorprogramma's treden niet in de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gerechten, maar zijn ondersteunend van aard.

² De Hoge Raad der Nederlanden heeft een geheel zelfstandige positie en valt buiten het bereik van deze wetgeving. De Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State heeft weliswaar rechtsprekende taken, maar behoort niet tot de rechterlijke organisatie.

³ In de wetgeving is voorzien in een evaluatie na vijf jaar.

2.4 Landelijke diensten

De organisatie van de rechtspraak beschikt over gerechtsoverstijgende landelijke diensten op het gebied van opleiding (SSR), automatisering (ICTRO), huisvesting (HEXRO) en kwaliteitsverbetering (Prisma). Deze diensten werken ook voor de parketten van het Openbaar Ministerie. De Raad voor de rechtspraak en de leiding van het OM, het College van procureurs-generaal, oefenen gezamenlijk het opdrachtgeverschap uit.

Het opleidingscentrum SSR (Studiecentrum Rechtspleging) verzorgt onder meer de initiële opleidingen van juristen tot rechter of officier van justitie en de permanente educatie van rechters en officieren van justitie. Daarnaast verzorgt de SSR cursussen voor secretarissen en administratief medewerkers. In 2002 heeft de SSR verschillende nieuwe cursussen ontwikkeld. Voorbeelden zijn een opleiding voor praktijkbegeleiders, een nieuwe cursus voor leidinggevendend bij de administratie en de cursussen competentie management voor leidinggevendend en medewerkers. Deze cursussen zullen in 2003 onder het reguliere aanbod van de SSR vallen.

De interne ict-beheerorganisatie ICTRO ondersteunt vanuit twintig vestigingen, verspreid over heel Nederland, de primaire processen van de rechterlijke organisatie. ICTRO verzorgt, naast het beheer van een aantal grote landelijke applicaties, het beheer over ongeveer 12.500 werkplekken verspreid over de rechtspraak en het Openbaar Ministerie.

Het expertisecentrum huisvesting HEXRO adviseert over huisvestingsmanagement en huurcontracten.

De interne kwaliteitsorganisatie Prisma richt zich op de versterking en verbetering van de kwaliteit van gerechten en parketten. Zo was Prisma verantwoordelijk voor de opzet, uitvoering en rapportage van het klantwaarderingsonderzoek van een aantal middelgrote rechtbanken (zie 3.2). In 2002 heeft Prisma een product ontwikkeld voor de versterking van professionele kwaliteit: intervisiebegeleiding. Een groeiend aantal gerechten maakt daarvan gebruik. Daarnaast droeg Prisma bij aan de ontwikkeling van een integraal kwaliteitssysteem voor de rechtspraak.

3. Beleidsprioriteiten

3.1 Inleiding

Bekorting van de doorlooptijden, dat blijft een van de doelstellingen voor de rechtspraak voor de komende jaren. Rechtszaken moeten sneller worden afgedaan, maar wel blijven voldoen aan de eisen die daar vanuit de samenleving en op grond van Europese verdragen (zie pag. 16) redelijkerwijs aan mogen worden gesteld. Overigens blijkt uit internationaal onderzoek dat de Nederlandse doorlooptijden in vergelijking met landen met een overeenkomstig rechtsstelsel niet lang zijn.

De beleidsprioriteiten voor de nieuwe organisatie van de rechtspraak werden begin 2002 opgenomen in de *Strategische Agenda 2002-2005*. De agenda kwam tot stand op initiatief van de Raad voor de rechtspraak en in nauw overleg met interne en externe partners. Sommige beleidsprioriteiten betreffen activiteiten die merendeels achter de schermen plaatsvinden, zoals het uitbouwen van personeelsmanagement, het investeren in kennismanagement en het verbeteren van de besturings- en bekostigingssystematiek. Andere activiteiten zijn direct waarneembaar voor publiek, zoals het verbeteren van de informatievoorziening met behulp van moderne technologie en uitbreiding van de huisvesting van de gerechten (meer zittingszalen). Wel hebben alle beleidsprioriteiten één ding gemeen: ze staan mede in het teken van bekorting van de doorlooptijden.

Toen medio 2002 bleek dat de financiële speelruimte van de rechtspraak minder groot was dan verwacht, is het belang van het primaire proces sterker benadrukt. Investerings die direct bijdragen aan de productieverhoging, zoals op het gebied van ict en personeel, hebben voorrang gekregen boven andere activiteiten.

De rechtspraak heeft vorig jaar actief meegewerkt aan de totstandkoming van plannen die een bijdrage moeten leveren aan de veiligheid in Nederland. De plannen vloeien voort uit het programma *Naar een veiliger samenleving*, dat in oktober 2002 door het kabinet is vastgesteld. De bekorting van de doorlooptijden hoort in dat verband tot de prioriteiten. Wel gaf de Raad aan dat de doelstellingen voor de rechtspraak in dit programma binnen de huidige beschikbare budgetten niet gerealiseerd kunnen worden.

De rechtspraak
hecht grote waarde
aan openheid en
toegankelijkheid

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

Art. 6.

Recht op een eerlijk proces

1. Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie welke bij de wet is ingesteld. Het vonnis moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd gedurende het gehele proces of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of 's lands veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van partijen bij het proces dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bepaalde omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer openbaarmaking de belangen van de rechtspraak zou schaden.
2. Een ieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld volgens de wet bewezen wordt.
3. Een ieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft ten minste de volgende rechten:
 - a. onverwijld, in een taal welke hij verstaat, en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;
 - b. te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten welke nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging;
 - c. zichzelf te verdedigen of de bijstand te hebben van een raadsman naar zijn keuze, of, indien hij niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman te bekostigen, kosteloos door een toe-gevoegd advocaat te kunnen worden bijgestaan, indien het belang van de rechtspraak dit eist;
 - d. de getuigen à charge te ondervragen of doen ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen à décharge te doen geschieden op dezelfde voorwaarden als het geval is met getuigen à charge;
 - e. zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal welke ter zitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt.

3.2 Beleidsprioriteiten

Beleidsprioriteiten

- A. bekorten van doorlooptijden**
- B. versterken van de externe oriëntatie**
- C. uitbouwen van het personeelsmanagement**
- D. analyseren en beschrijven van de werkprocessen**
- E. verbeteren informatievoorziening d.m.v. moderne technologie**
- F. ontwikkelen integraal systeem voor kwaliteitszorg**
- G. structureren en uitbouwen kennismanagement**
- H. uitbreiden en verbeteren huisvesting gerechten**
- I. evalueren en verbeteren besturings- en-bekostigingssystematiek**

A | Doorlooptijden

Doorlooptijden worden, behalve door de beschikbare capaciteit, beïnvloed door drie factoren: wet- en regelgeving, werkvoorraden en doelmatigheid van de werkprocessen. Om de doorlooptijden te kunnen meten, zijn 'in- en uitstroommomenten' gedefinieerd. Deze definities vertonen kleine verschillen afhankelijk van het type zaak. Uitgangspunt is dat het moment waarop een zaak binnenkomt bij een gerecht als *instroommoment* geldt en het moment van definitieve afdoening door de rechter als *uitstroommoment*. Met het systematisch meten van doorlooptijden is in 2002 begonnen. Voor een aantal zaakscategorieën zijn op dit moment nog geen gegevens over de doorlooptijden beschikbaar.

Het jaar 2002 gaf een aantal positieve én negatieve ontwikkelingen te zien. Enkele bijzonderheden⁴ :

Capaciteit

Uitbreiding strafkamers: het aantal afgedane strafzaken nam in 2002 toe door de oprichting van twaalf nieuwe strafkamers: vier bij verschillende rechtbanken en acht bij drie gerechtshoven. Een aantal strafkamers werd al in de loop van 2002 operationeel. Begin vorig jaar werd hiertoe besloten, onder meer vanwege de toevloed aan zaken tegen drugskoeriers. Met de uitbreiding van de strafsectoren was een extra aanloopinvestering gemoeid van 2,5 miljoen euro (met een structurele doorwerking van 12 miljoen euro vanaf 2003).

Uitbreiding vreemdelingenkamers: het aantal vreemdelingenkamers is vorig jaar uitgebreid tot negentien. Daarnaast is de personele bezetting van de bestaande vreemdelingenkamers uitgebreid. De stijging van de instroom van vreemdelingenzaken in 2002 kon daarmee worden opgevangen. Deze stijging werd met name veroorzaakt door een versnelde instroom van oude voorraden van de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Daarnaast namen ook de andere categorieën zaken meer toe dan was voorzien.

Wet- en regelgeving

Per 1 januari 2002 trad een aantal nieuwe bepalingen van het *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* in werking. De nieuwe bepalingen bieden de rechter meer mogelijkheden tot sturing van de procedure, waardoor zaken sneller kunnen worden afgedaan. De Raad voor de rechtspraak heeft een verkenning uitgevoerd van de nieuwe procespraktijk.

⁴ Zie deel II van dit verslag voor cijfermatige informatie.

Naar schatting 10 procent van de zaken die onder het nieuwe regime aanhangig zijn gemaakt, kon sneller worden afgehandeld doordat direct na de eerste zitting vonnis kon worden gewezen.

Absolute competentie van de kantonrechter: in 2002 werd de competentiegrens bij de kantonrechter verhoogd van 10.000 gulden naar 5000 euro. Daarmee verschoven ongeveer 1800 zaken van de sector civiel van de rechtbank naar de sector kanton. Voor het gedeelte daarvan waarin verweer werd gevoerd (ongeveer eenderde) betekende dat een versnelling van de procedure van circa twaalf naar zes maanden.

Absolute competentie van de politierechter: de Tweede en Eerste Kamer gingen in juli 2002 akkoord met een wetsvoorstel waarmee de algemene strafopleggingsbevoegdheid van de enkelvoudige kamer (de politierechter) werd verhoogd van een half jaar naar één jaar. Zaken tegen bolletjes-slikkers kunnen daardoor vaker door een enkele rechter worden afgedaan. Ook de competentie van het gerechtshof werd verruimd. Een enkelvoudige kamer van het gerechtshof is nu bevoegd zaken af te doen waarin door de politierechter een straf van maximaal zes maanden is opgelegd.

Relatieve competentie van rechtbanken en gerechtshoven: in 2002 werd een tijdelijke regeling voor de relatieve bevoegdheden van de rechten van kracht. Dat maakte

afhandeling van strafzaken van de rechtbank Haarlem in alle rechtbanken⁵ mogelijk. Een ander voorbeeld is het gerechtshof Arnhem, dat door deze regeling zaken kon overnemen van het gerechtshof Amsterdam.

Bolletjes-slikkers: met name de rechtbank Haarlem kreeg grote hoeveelheden strafzaken tegen drugskoeriers – onder wie de zogenoemde bolletjes-slikkers – te verwerken. De grote toevloed aan zaken leidde tot een achterstand in de behandeling en dus tot langere doorlooptijden voor alle zaken. Om deze problemen het hoofd te bieden werden verschillende maatregelen getroffen. Die hebben ertoe geleid dat de situatie tenminste beheersbaar bleef.

Werkvoorraden

De Vliegende Brigade en het Landelijk Ondersteunings Team Hoven (LOTH) blijven nog zeker tot 2006 actief, zo werd vorig jaar besloten. Deze projectorganisaties werden opgericht als onderdeel van het programma Versterking Rechterlijke Organisatie om de achterstanden in de civiele sectoren van respectievelijk de rechtbanken en de gerechtshoven weg te werken. De Vliegende Brigade en het LOTH krijgen dossiers van de rechten aangeleverd waarin een vonnis moet worden gemaakt. Onder leiding van rechters schrijven juristen conceptvonnissen, die vervolgens teruggestuurd worden naar het gerecht in kwestie. Het spreekt voor zich dat door het verminderen van de werkvoorraden de

doorlooptijden van nieuwe zaken bekort kunnen worden.

Doelmatigheid van de werkprocessen

Schiphol-problematiek: de rechtspraak werkte samen met het Ministerie van Justitie om de Schiphol-problematiek in brede zin aan te pakken. Zo werden voorbereidingen getroffen voor nieuwe zittingsruimte en cellen op Schiphol, speciaal voor de behandeling van vreemdelingenzaken, drugskoerierszaken en overige aan de luchthaven verbonden delicten. De bouw van deze nevenvestiging van rechtbank Haarlem was eind 2002 voltooid.

Verkorting Doorlooptijden

Jeugdstrafrechtsketen: eind 2002 wezen de rechtbanken in 39,4 procent van de jeugdstrafzaken vonnis binnen zes maanden na het eerste politieverhoor. Dat is een verhoging met circa 4 procent ten opzichte van het jaar daarvoor. De stijging is een gevolg van gezamenlijke inspanningen binnen de strafrechtsketen. De rechtspraak nam samen met onder meer de politie, het Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming actief deel aan het project *Verkorting Doorlooptijden Jeugdstrafrechtsketen*. Het project beoogt in 2003 strafzaken waarbij jongeren betrokken zijn, binnen zes maanden af te doen (de zogenaamde Kalsbeeknormen). Daarvoor is goede samenwerking in de strafrechtsketen cruciaal.

⁵ In 2003 zullen alleen de rechtbanken Alkmaar en Utrecht de rechtbank Haarlem bijstaan.

B | Externe oriëntatie

De rechtspraak vervult een belangrijke rol in de samenleving, maar wordt door buitenstaanders vaak gezien als een gesloten bastion. Maatschappelijke ontwikkelingen zoals de groeiende belangstelling voor rechtspraak en de toenemende juridisering, vragen om meer openheid en toegankelijkheid. De rechtspraak is zich daarvan bewust. Veel aandacht is er daarom de laatste jaren voor de vraag hoe er tegen de rechtspraak wordt aangekeken. Publieke vragen over integriteit, nevenfuncties en de inzet van rechters-plaatsvervangers leidden tot discussies over mogelijke herziening van regelgeving op dit gebied. Aan samenwerking met partners binnen en buiten de rechterlijke organisatie wordt steeds meer waarde gehecht. Deze paragraaf geeft daarom een uitgebreid overzicht van de activiteiten waarmee de rechtspraak werkt aan een versterking van haar externe oriëntatie.

Samenwerking

Het afgelopen jaar is de samenwerking met de ketenpartners verbeterd. Bijna alle gerechten sloten een convenant af tussen de strafsector en het parket over het aantal te verwerken zaken in 2002. Op diverse plaatsen werd deelgenomen aan een Arrondissementaal Justitieel Beraad: een samenwerkingsstructuur die tot doel heeft de instroom en de doorlooptijden in de strafrechtsketen beter te sturen en te bewaken en een efficiëntere inzet van de beschikbare capaciteit te bewerkstelligen.

Klachtenregeling

Per 1 januari 2002 werd formeel een landelijk model klachtenregeling ingevoerd. Belangrijkste reden voor invoering van de regeling was verbetering van de dienstverlening aan het publiek en indirect het versterken van de kwaliteit van de organisatie. De meeste klachten hebben betrekking op onderwerpen als lang wachten en problemen met griffiegelden. Ook de bejegening door rechters is een regelmatig terugkerend onderwerp. Vaak houden klachten nauw verband met de inhoud van de uitspraak of met een procesrechtelijke beslissing. Daartegen staat beroep open, reden waarom zulke klachten niet-ontvankelijk werden verklaard of niet in behandeling zijn genomen.

Klantwaarderingsonderzoek

Rechtbanken hebben in toenemende mate behoefte aan inzicht in de waardering voor hun dienstverlening. Op basis van die gegevens kunnen zij verbeteringen aanbrengen. In 2002 voerden elf rechtbanken een klantwaarderingsonderzoek uit onder professionele partners en rechtzoekenden. Zes middelgrote rechtbanken bundelden hun resultaten in een gemeenschappelijk rapport, getiteld *Open voor publiek*. Uit al deze onderzoeken blijkt in het algemeen tevredenheid over de rechtbanken, maar op diverse aspecten is verbetering nodig. Zo ervaart men tussen rechters verschillen in deskundigheid en bejegening. Deskundigheidsbevordering en intervisie zouden deze verschillen kunnen wegnemen. Onderzoek wijst ook uit dat de

rechtseenheid en de motivering van beslissingen kunnen verbeteren. Wachttijden en gebrek aan informatie over het uitlopen van zittingen leiden tot ergernis. Dit vraagt om een betere planning van zittingen en om informatie bij vertraging. Betere voorzieningen in de rechtbanken kunnen klachten over gebrek aan faciliteiten en privacy in de wachtruimten wegnemen. Ten slotte wensen rechtzoekenden meer informatie over de wijze waarop een zitting verloopt en wat zij van de rechtbank kunnen verwachten.

Rechtspraak en openbaarheid

Op 9 november hield de rechtspraak een landelijke open dag. Onder het motto 'Stap naar de rechter' openden alle gerechten in samenwerking met het Openbaar Ministerie hun deuren. Ongeveer vijftigduizend mensen bezochten de open dag. Op diverse wijzen werd het thema 'Jeugd en recht' verbeeld, zoals door het naspelen van jeugdstrafzaken en echtscheidingszaken en het organiseren van een kinderjury. Jongeren konden een nieuwe voorlichtingsfilm over rechtspraak bekijken.

Openbare rechtspleging heeft voor de media de nieuwswaarde van het ongewone. Radio en televisie zijn niet meer weg te denken uit de rechtszaal. De beslissing van de rechtbank Amsterdam om delen van zittingen integraal uit te zenden vormde aanleiding voor een nieuw debat over de grenzen van de openbaarheid. In oktober

organiseerde de Raad voor de rechtspraak een bijeenkomst over camera's in de rechtszaal, die werd bijgewoond door meer dan honderd in- en externe deskundigen. Uit de bijeenkomst bleek dat er sprake is van een groeiende acceptatie van camera's in de rechtszaal, maar dat de belangen van privacy en openbaarheid voortdurend tegen elkaar moeten worden afgewogen.

Rechtspraak.nl

De website Rechtspraak.nl is drie jaar geleden van start gegaan met als doel algemene informatie te geven over rechtspraak en uitspraken digitaal beschikbaar te stellen. De website is uitgegroeid van een experiment tot een volwassen site. Het aantal maandelijkse bezoeken steeg van 111.000 in januari tot 148.000 in december. Het totale aantal bezoeken kwam in 2002 ruim boven de 1,6 miljoen.

Op de site worden uitspraken gepubliceerd die juridisch vernieuwend of om een andere reden interessant zijn, en uitspraken die op belangstelling van het publiek kunnen rekenen. Gerechten zijn zelf verantwoordelijk voor de selectie. Het aantal gepubliceerde uitspraken is vorig jaar gestegen met ruim 9000 tot meer dan 25.000. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft hier in belangrijke mate aan bijgedragen doordat zij in mei 2002 begonnen is met het wekelijks publiceren van haar uitspraken op Rechtspraak.nl.

De internet- en intranetvoorzieningen van de rechterlijke organisatie worden ontwikkeld en beheerd door het Bureau Internet Systemen en Toepassingen Rechterlijke Organisatie (Bistro), een projectbureau van de Raad voor de rechtspraak.

Het bekleden van nevenfuncties door rechters stond vorig jaar volop in de maatschappelijke belangstelling. De rechtspraak vindt het van groot belang om hier volledige openheid in te geven en publiceert alle nevenfuncties van rechters op internet. In juni 2002 is een nieuw landelijk systeem in gebruik genomen. Hierdoor zijn de gerechten nu zelf rechtstreeks verantwoordelijk voor de publicatie van de nevenfuncties op Rechtspraak.nl.

Sinds september 2002 kunnen rechtbanken een nieuwe service aanbieden: de handelsrol op Rechtspraak.nl. Op een beveiligd onderdeel van de site is voor advocaten kosteloos de actuele handelsrol in te zien. Zij kunnen uitgebreide partijgegevens opvragen, zoeken op zaaknummer of roldatum en de zaakhistorie met de handelingen bekijken. Deze gegevens worden dagelijks ververs. Vier rechtbanken boden deze service vorig jaar aan.

Internationale samenwerking

De internationalisering en Europeanisering van het recht zijn belangrijke beleidsthema's voor de rechtspraak. Daarom wordt veel belang gehecht aan opleidingen, bijscholing en het ontsluiten van jurisprudentie. De Raad voor de

rechtspraak heeft daarnaast in 2002 de nodige aandacht besteed aan de ontwikkeling en stroomlijning van onderstaande beleidsmatige activiteiten op het gebied van de internationale rechterlijke samenwerking en de actieve ondersteuning van de rechtsontwikkeling elders. Niet alleen in Nederland maar ook in andere (Noord-) Europese staten zijn de laatste jaren Raden voor de rechtspraak ingesteld om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te versterken. Een internationaal samenwerkingsverband biedt de mogelijkheid om kennis en ervaring te delen en contacten te leggen bij specifieke vragen. Samenwerking kan er bovendien toe leiden dat de rechtspraak in internationaal en Europees verband een duidelijker stem krijgt. In 2002 heeft de Nederlandse Raad met de Ierse en Belgische zusterorganisaties een aanzet gegeven tot samenwerking. Vooralsnog is er voor gekozen om de samenwerking te beperken tot de bestaande raden in de lidstaten van de Europese Unie.

Verder werd in 2002 regelmatig aan Nederlandse rechters verzocht om mee te werken aan internationale projecten ter versterking van de democratische rechtstaat. Veelal ging het om projecten in de kandidaatlidstaten van de Europese Unie, de balkanstaten en de voormalige sovjetrepublieken. Gezien de schaarse capaciteit binnen de rechtspraak werd in overleg met de presidentenvergadering en het Ministerie van Justitie besloten om de inzet van rechters meer te reguleren.

Ten slotte speelde de Raad voor de rechtspraak in 2002 een rol in de positionering van Den Haag als juridische hoofdstad van de wereld, bijvoorbeeld bij een onderzoek naar de mogelijkheden voor een Haagse internationale rechtersopleiding.

De rechtspraak deed vorig jaar aanmerkelijk meer zaken af dan in 2001

C | Personeelsmanagement

Doelstelling van het personeelsbeleid is voldoende kwantitatief, kwalitatief en gemotiveerd personeel binnen de rechterlijke organisatie, nu en in de toekomst. Loopbaanbeleid, management development en loon-en-functiegebouw waren in dat licht in 2002 de meest kenmerkende gerechtsoverstijgende thema's.

Loopbaanbeleid

In 2002 is gewerkt aan de ontwikkeling van loopbaanpaden voor rechterlijke ambtenaren en de gerechtsambtenaren. Besluitvorming over de ideeën rond ontwikkelingsgericht loopbaanbeleid moet nog plaatsvinden. Wel staat vast dat het selectie-en-opleidingstraject voor secretarissen met voldoende potentieel voor de rechterlijke macht, in projectvorm wordt uitgewerkt.

Management development

Naast juridisch inhoudelijke vakkennis vereist goed leiderschap managementkwaliteiten. Over juristen beschikt de rechterlijke organisatie in ruime mate, over integraal managers nog onvoldoende. De organisatie wil zelf rechters opleiden tot bestuurder. Rechters met de wens en potentie om door te groeien naar het sectorvoorzitterschap, worden gestimuleerd om deel te nemen aan een management-development-programma. Er is in 2002 een toelatingsprocedure opgesteld. Het resultaat is een eerste lichting met twintig deelnemers uit twaalf verschillende gerechten. Ook is er in 2002 in samenwerking met de Nederlandse School voor

Openbaar Bestuur een pilot MD-programma ontwikkeld. De deelnemers zijn in januari 2003 met het programma gestart.

Project loon-en-functiegebouw

Medio juli heeft de minister van Justitie opdracht gegeven tot instelling van een projectgroep die de taak heeft varianten voor een herziening van het loon-en-functiegebouw van de rechterlijke macht te ontwikkelen. Een tweetal varianten voor een aangepast loongebouw is inmiddels doorgerekend. Vóór 1 juni 2003 moeten de contouren van de verbetering van het loon-en-functiegebouw, dat op 1 januari 2005 in werking zal treden, vastgesteld worden.

D | Werkprocessen

Hoe komt een zaak binnen bij een rechtbank en welke route legt die zaak af alvorens afgehandeld te worden? De gedetailleerde beschrijving en analyse van de interne werkprocessen kan leiden tot belangrijke verbeteringen op het vlak van snelheid, doelmatigheid en kwaliteit. Bijna alle rechtbanken en hoven hebben nu hun werkprocessen in de verschillende sectoren beschreven en in beheer genomen. Deze inspanningen hebben nu al geresulteerd in meer inzicht in het logistieke proces en begrip voor de wederzijdse afhankelijkheid van administratie, secretariaat en rechters. Daarbij is duidelijk geworden dat zowel de definitie van de werkprocessen als de wijze van beschrijven sterk verschilt tussen de ene en de andere rechtbank. Er is een begin gemaakt met het tot stand brengen van meer uniformiteit, ten behoeve van landelijke automatiseringsprogramma's.

Samenwerking kan ertoe leiden dat de rechtspraak in internationaal verband een duidelijker stem krijgt

E | Informatievoorziening

Moderne technologie speelt bij de informatievoorziening een grote rol. Daarmee kunnen enerzijds de rechtszaken zelf sneller en doelmatiger worden afgehandeld, en kunnen anderzijds de noodzakelijke sturings- en verantwoordingsgegevens snel en betrouwbaar worden opgeroepen. Ten slotte kan ook de informatie op het gebied van jurisprudentie, wetgeving en organisatie met behulp van moderne technologie beter toegankelijk worden gemaakt.

Dit eerste jaar is veel aandacht uitgegaan naar het formuleren van het gezamenlijke informatiebeleid voor de rechtspraak en de fasering van de uitvoering. Het eerste informatieplan voor de rechtspraak werd vastgesteld, met inbreng van vele betrokkenen uit de gerechten en de landelijke diensten. De Raad voor de rechtspraak regisseert het ontwikkelen en beheren van de diverse geautomatiseerde systemen en de technische infrastructuur. De gerechten zorgen voor invoering van vernieuwde systemen.

De rechtspraak heeft vele informatiesystemen in gebruik, zowel in de diverse sectoren als voor de personele en financiële systemen. Daarnaast kunnen kantoortoeepassingen, internet en intranetsystemen worden onderscheiden. De grootste systemen, ter ondersteuning van de belangrijkste werkprocessen in de sectoren, zijn inmiddels relatief oud en moeizaam te onderhouden. Ook kantoorautomatisering en de technische infrastructuur is niet op het gewenste niveau gebleken. In 2002 is een begin gemaakt met de vernieuwing daarvan.

Ter wille van de beheersbaarheid hanteert de rechtspraak een stapsgewijze vervanging of verbetering. In 2002 zijn diverse projecten gestart of voortgezet. De belangrijkste zijn:

Verbetering technische infrastructuur: het aanpassen van computerruimten, centrale computers, netwerken en beheervoorzieningen en -procedures in alle rechtbanken en gerechtshoven.

Management-informatiesysteem: afronden van een proef met een management-informatiesysteem bij een aantal rechtbanken en het voorbereiden van besluitvorming over de landelijke invoering van een dergelijk systeem.

Vervanging strafrechtstelsel: deelname van de rechtspraak in een project van het Openbaar Ministerie ter vervanging van het administratieve systeem voor het strafrecht. In 2002 is de pilot van het eerste deel voorbereid en het ontwerp van het tweede deel gemaakt. Vooruitlopend op het nieuwe systeem werken de

arrondissementen Amsterdam en Rotterdam samen in het project Digitaal Dossier, waarin onderzocht wordt in hoeverre papieren dossiers kunnen worden vervangen door digitale dossiers.

Civiele systemen: een meerjarig plan van aanpak voor de vervanging van de administratieve systemen ter ondersteuning van de civiele rechtspraak is vrijwel afgerond.

Renovatie bestuursrechtstelsel: de eerste fase van de renovatie van het administratieve systeem voor het bestuursrecht werd afgerond.

ICT proeflokaal: heroriëntatie en herschikking positie van dit bureau tot kenniscentrum en gezamenlijke faciliteit voor research & development voor de rechtspraak.

Beveiliging: de ontwikkeling en voorbereiding van een finale proef met een elektronische toegangskaart voor gebouwen en systemen.

F | Kwaliteitszorg

Kwaliteit is een sleutelbegrip voor de rechtspraak, zeker vanwege het feit dat de laatste jaren zo sterk de nadruk is komen te liggen op onderwerpen als bekostiging, productiecijfers en de doelmatigheid van de rechtspraak. De relatie tussen kwantiteit (veel zaken snel afdoen) en kwaliteit moet niet uit het oog worden verloren en heeft verschillende principiële en praktische dimensies. Bij de kwaliteit van de rechtspraak gaat het dan overigens zowel om de 'juridische' kwaliteit als om de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Beide elementen zijn expliciet opgenomen in de nieuwe *Wet op de rechterlijke organisatie*. De gerechtsbesturen zijn belast met de zorg voor de kwaliteit van de bestuurlijke en organisatorische werkwijze van het gerecht maar hebben óók de taak om de juridische kwaliteit te bevorderen. De Raad voor de rechtspraak ziet toe op de uitvoering en biedt waar nodig ondersteuning. Met de invoering van deze wettelijke taken op het gebied van de kwaliteitszorg wordt tegenwicht geboden aan het sterk kwantitatieve karakter van het bekostigingsmodel.

INK-model

Vrijwel alle gerechten gebruiken al enige jaren systematisch (maar met wisselende intensiteit) verschillende instrumenten om de kwaliteit van de rechtspraak in hun organisatie te behouden en te verhogen. De activiteiten die in dit kader worden ontplooid hebben zowel betrekking op de kwaliteit van het rechterlijk functioneren als op de kwaliteit van de bedrijfsvoering. In 2002 bleek uit een onderzoek naar de toepassing van 51 van deze kwaliteitsinstrumenten, geordend volgens de aandachtsgebieden van het INK-model⁶, dat een grote groep instrumenten inmiddels goed is ingevoerd in de gerechten. Hoewel op elk

aandachtsgebied ten minste één instrument goed is ingevoerd, blijkt uit het onderzoek dat met name op de aandachtsvelden 'medewerkers' en 'waardering door medewerkers' veel instrumenten werden ingezet.

Instrumenten die veel werden gebruikt waren bezinningsdagen voor het gerechtsbestuur, de formulering van missie, visie en doelstellingen van het gerecht, de ontwikkeling van competentieprofielen, het opstellen van een integraal formatieplan, opleidingsplannen, mobiliteitsplannen en plannen voor werving en selectie, het houden van functioneringsgesprekken, de ontwikkeling van technische kennisnetwerken, de beschrijving van primaire en secundaire werkprocessen, interne audits, medewerkerstevredenheidsonderzoeken en klantwaarderingsonderzoeken.

Kwaliteitsstatuten

Behalve deze instrumenten voor de diverse INK-aandachtsvelden werden ook andere initiatieven ontplooid. Belangrijk is in dit verband de ontwikkeling van statuten voor de gerechten en de sectoren. Voorbeelden zijn de statuten voor de sector kanton en de familie- en jeugdsector. Deze statuten zijn belangrijk omdat daarin de nadruk ligt op het kwalitatief goed regelen van het primaire proces, met inbreng van de gerechtvaardigde kwaliteitseisen van de belanghebbenden.

In maart 2002 werd een eerste proef met een meetsysteem voor

⁶ Het INK-model is een van de leidende kwaliteitsmodellen en wordt in de Nederlandse publieke sector veel toegepast. De INK-aandachtsgebieden zijn: leiderschap, strategie & beleid, medewerkers, middelen, processen, waardering door medewerkers, waardering door klanten, waardering door de maatschappij, eindresultaten, leren & verbeteren.

rechterlijke kwaliteit afgerond. De conclusie van het evaluatierapport is dat het meetsysteem in de praktijk bruikbaar en nuttig is. In april zijn twee nieuwe pilots van start gegaan. Na afronding van deze pilots in april 2003 kan het meetsysteem in alle rechtbanken geïmplementeerd worden.

RechtspraakQ

In november 2002 werd door de rechtspraak het ontwerp voor een integraal kwaliteitssysteem 'RechtspraakQ' vastgesteld, eveneens gebaseerd op het INK-model. Dit gemeenschappelijk en overkoepelend kwaliteitssysteem voor de rechtspraak is ten eerste bedoeld om meer samenhang tot stand te brengen tussen de activiteiten van de gerechten op dit terrein. Verder zijn de activiteiten in RechtspraakQ meer gericht op het meten van de resultaten, op het waarborgen van de continuïteit van de verschillende kwaliteitsactiviteiten in de gerechten, op het tot stand brengen van een zekere uniformering (ook in verband met de mogelijkheden voor automatisering) en ten slotte ook op het verantwoording afleggen over de bereikte resultaten. Het ontwerp zal de komende tijd worden uitgewerkt.

Om het gebruik van de kwaliteitsinstrumenten door de gerechten te stimuleren is in 2002 veel informatie over het kwaliteitsbeleid op het intranet voor de rechtspraak gepubliceerd.

G | Kennismanagement

Rechtspraak is een kennisintensieve activiteit. Kennismanagement zorgt ervoor dat zowel de organisatie als de medewerkers de beschikking hebben over de kennis en informatie die nodig is om goed te functioneren. Van belang is verder dat de medewerkers deze kennis en informatie kunnen delen en ontwikkelen in hun eigen netwerken. Informatietechnologie, opleidingen en personeelsmanagement zijn hiervoor de aangewezen instrumenten. Op landelijk niveau werden bestaande voorzieningen door de SSR, Prisma en Bistro uitgebreid en nieuwe gecreëerd. De nadruk ligt op voorzieningen waar de gerechten rechtstreeks baat bij hebben. Voorbeelden zijn een landelijk intranet voor de rechterlijke organisatie en Porta Iuris. Deze laatste voorziening biedt juridische professionals vanaf de werkplek direct toegang tot een groot aantal jurisprudentiedatabanken en andere vakinhoudelijke informatie. In mei 2002 kwam ook de databank consistente straftoemeting beschikbaar. Met deze databank kan men gemakkelijk zaken met elkaar vergelijken. Dit kan bijdragen aan het vergroten van de rechtseenheid bij de straftoemeting.

In 2002 werd tot slot veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van Eurinfra. Dit meerjarige project beoogt de vergroting van de kennis van het Europees recht. Het project kent drie elementen: het opzetten en verder ontwikkelen van een databank van Europese regelgeving en jurisprudentie als onderdeel van Porta Iuris, het verder ontwikkelen van een netwerk van Europeesrechtcoördinatoren van de gerechten en een gericht cursusprogramma van de SSR.

H | Huisvesting gerechten

De kwaliteit van de huisvesting is vanzelfsprekend van belang voor de kwaliteit van de rechtspraak. Huisvestingskosten maken dan ook een aanzienlijk deel van het budget van de rechtspraak uit: circa 101 miljoen euro (zie pag. 46). Daarbij moet bedacht worden dat een gerechtsgebouw vanwege de publieksfuncties en zittingzalen meer en dus ook duurder is dan een gewoon kantoorgebouw. Ook het cellencomplex, de veiligheid én de publieke toegankelijkheid (waardoor de voorkeur uitgaat naar locaties in stedelijke centra) maken huisvesting kostbaar.

Alle gerechten stelden het afgelopen jaar in de bestuurlijke overleggen met de Raad problemen met de huisvesting aan de orde. Om deze problemen op te lossen is een omvangrijk huisvestingsprogramma noodzakelijk. De Raad werkt daarom aan een nieuw referentiekader waarin de huisvestingssituatie en de huisvestingsbehoefte van de rechtspraak en haar onderdelen getoetst kunnen worden. In het voorjaar van 2002 is een inventarisatie gemaakt van de totale vastgoedportefeuille. Deze bedraagt zo'n 600.000 m².

De inventarisatie wordt nu per gerecht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt hoeveel ruimte in beslag wordt genomen door bijzondere functies zoals zittingzalen, cellen en derden (slachtofferzorg, advocaten e.d.). Door de relatie tussen ruimtebehoefte (formatieve bezetting) en ruimtecapaciteit (mogelijke werkplekken per gebouw) meerjarig uit te werken, ontstaat een beeld van de in de toekomst benodigde hoeveelheid en soort vastgoed. Naar aanleiding van de begrotingsbijstelling medio 2002 moest de

huisvestingsplanning overigens worden bijgesteld en werden diverse voorgenomen uitbreidingen stopgezet of aangepast.

Ten slotte zijn in 2002 de budgetten voor huur en onderhoud overgeheveld naar de gerechten, omdat zij al formeel huurcontracthouder waren. Budgettaire verantwoordelijkheid lag daarom voor de hand. Bovendien heeft dit de mogelijkheden voor de gerechten om de kwaliteit van de werkplek te beïnvloeden vergroot.

De belangen van privacy en openbaarheid moeten voortdurend tegen elkaar worden afgewogen

3.3 Toekomstverkenningen

I | Besturings-en-bekostigingssystematiek

Met de oprichting van de Raad voor de rechtspraak is een nieuwe bekostigingssystematiek voor de rechtspraak geïntroduceerd. Voorheen werden middelen direct door het Ministerie van Justitie beschikbaar gesteld aan de individuele gerechten. Om directe invloed van de minister op individuele gerechten weg te nemen is nu de Raad belast met het verwerven van de middelen. De Raad dient een begrotingsvoorstel in bij de minister. Vervolgens verdeelt de Raad de middelen over de gerechten. Daarbij is de hoogte van de toegekende middelen mede afhankelijk van de geleverde productie⁷. Op deze manier geeft de Raad ook invulling aan de wettelijke opdracht om in vijf jaar de budgetten prestatiegericht te herverdelen over de gerechten. In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de wijze waarop de budgetten zijn verdeeld.

Het beschikbare budget voor 2002 is met behulp van de planning-en-verantwoordingscyclus verdeeld over de gerechten, landelijke diensten en het bureau van de Raad voor de rechtspraak. Het totale budget wordt verdeeld op basis van zowel de productieprognose als de realisatie van de productie in de periode daarvoor. Over de voortgang in de productie gedurende het jaar wordt door de gerechten viermaandelijks aan de Raad gerapporteerd. Na aanleiding van deze rapportages vindt het bestuurlijk overleg tussen het gerechtshof en de Raad plaats. Na afloop van het jaar wordt door middel van een jaarverslag door de gerechten en landelijke diensten verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en de behaalde resultaten. De Raad legt vervolgens door middel van een geconsolideerd jaarverslag voor de rechtspraak verantwoording af aan de Tweede Kamer.

Lamicie

De productie van de rechtspraak wordt gemeten met behulp van het Lamicie-werklastmetingssysteem. Het Lamicie-systeem gaat uit van een aantal zaakscategorieën, verdeeld over verschillende soorten van rechtspraak (civiel recht, bestuursrecht en strafrecht). Een zaakscategorie kan voorkomen bij meerdere soorten gerechten. Per zaakscategorie zijn gemiddelde behandelzeiten vastgesteld. De behandelzeiten zijn uitgesplitst naar rechterlijke ambtenaren en gerechtshofambtenaren. Periodiek worden die behandelzeiten geïkt door middel van tijdschrijfonderzoek. Het beheer van de Lamicie-werklastmetingssysteem is ondergebracht bij de Raad.

Baten-lastenstelsel

In 2002 zijn de voorbereidingen gestart voor het project Invoering baten-lastenstelsel. Dit stelsel

draagt bij aan het verbeteren van de prestatiegerichte en meerjarige bekostiging van de rechtspraak. Met behulp van het baten-lastenstelsel worden de integrale kosten van zaken inzichtelijker en eenduidiger in beeld gebracht dan met het huidige systeem, de geïntegreerde kasverplichtingen-administratie. Dit project moet per 1 januari 2005 leiden tot betere bestuurlijke informatie en bedrijfsvoering bij de gerechten en tot een verdere objectivering van de relatie tussen de Raad en de minister van Justitie.

⁷ Met productie wordt bedoeld de totale hoeveelheid vonnissen, beschikkingen en dergelijke die gedurende een periode door de gerechten worden gemaakt.

In antwoord op ontwikkelingen in de samenleving zijn er in 2002 vier strategische vragen geformuleerd over onderwerpen die voor de rechtspraak van groot belang kunnen worden. Op verschillende niveaus in de organisatie zijn debatten over deze vragen georganiseerd. Soms namen daar ook externe deskundigen aan deel. In dit eerste jaar was het niet de bedoeling om onmiddellijk tot standpunten en aanbevelingen te komen, maar eerder om een brede en open discussie te stimuleren.

De strategische vragen zijn:

A | Is een actievere opstelling van de rechter in de keten(s) noodzakelijk?

Met de keten van de rechtstoepassing worden maatschappelijke resultaten beoogd. Zou de rechtspraak daar niet méér rekening mee moeten houden, bijvoorbeeld wanneer opgelegde straffen niet binnen een redelijke termijn ten uitvoer kunnen worden gelegd? In 2002 leidde dit onderwerp tot discussie. Bijvoorbeeld: hoe verhoudt de kerntaak van de kinderrechter zich tot een efficiënte strafrechtspleging? Het debat daarover is nog niet afgerond, maar de betrokkenen waren het er wel over eens dat de onafhankelijke positie van de rechter op zaaksniveau niet in het gedrang mag komen.

B | Hoever strekt het rechterlijk domein?

Welke zaken behoren door de rechter te worden afgedaan en welke geschillen kunnen ook op een andere manier tot een oplossing worden gebracht? Voorbeelden zijn strafoplegging buiten de rechter om door het Openbaar Ministerie, mediation in het civiele en bestuursrecht en de positie van bij de wet ingestelde tuchtcolleges. De overheid wil de bevoegdheden van het Openbaar Ministerie verruimen, zodat officieren van justitie zaken zélf, dat wil zeggen buiten de rechter om, af kunnen doen. De rechtspraak staat hier niet afwijzend tegenover, mits voldaan wordt aan een aantal eisen van rechtstatelijke aard. Zo moet de toegang tot de rechter van verdachten gewaarborgd blijven en het opleggen van vrijheidsontnemende maatregelen dient het exclusieve terrein van de rechter te blijven. Het landelijk project Mediation naast Rechtspraak is gestart in 2000. Sindsdien kunnen procespartijen bij vijf rechtbanken en een hof hun conflict alsnog zelf met de hulp van een mediator oplossen. De gerechten verwijzen partijen op vrijwillige basis door naar de mediator. Tot nu toe hebben partijen in ruim twaalfhonderd zaken de keus voor mediation gemaakt. Van alle mediations worden gegevens verzameld. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie (WODC) onderzoekt deze gegevens. Uit de tussentijdse rapportage die het WODC in 2002 heeft

4. Resultaten en middelen

4.1 Stijgende productie

opgesteld, blijkt dat mediation ook effectief kan worden ingezet als reeds een gerechtelijke procedure aanhangig is gemaakt en dat dit leidt tot tevredenheid bij partijen en hun advocaten. De voorwaarden voor succes worden ook beter voorspelbaar. In kwalitatieve zin kan mediation bijdragen aan een betere geschiloplossing. Op het kwantitatieve vlak moeten de verwachtingen niet te hooggespannen zijn. Er zijn niet direct aanwijzingen dat een intensiever gebruik van de mogelijkheden mediation tot een substantiële daling van het aantal zaken bij de rechter zal leiden.

C | Wat zijn de consequenties van de multi-culturele samenleving voor de rechtspraak?

Het multiculturele karakter van de Nederlandse samenleving heeft verschillende principiële en praktische consequenties voor de rechtspraak, zoals de botsing van rechtsbeginselen, de toegankelijkheid van het recht en de mate waarin de rechtspraak en haar medewerkers een afspiegeling vormen van de samenleving. Enige discussiebijeenkomsten rond dit thema hebben reeds plaatsgevonden.

D | Is meer specialisatie in de rechtspraak noodzakelijk en wenselijk?

Op verschillende rechtsgebieden zijn reeds gespecialiseerde rechters actief. De rechtspraak heeft nog geen duidelijk antwoord op de vraag of en zo ja op welke rechtsgebieden verdergaande specialisatie wenselijk is. In 2002 ontbrak de capaciteit om deze vraag te beantwoorden.

Kwaliteit is een sleutelbegrip voor de rechtspraak

De Raad heeft bestuursafspraken gemaakt met de gerechten over de te leveren productie in 2002 en over de daarvoor benodigde middelen. Deze paragraaf gaat in op de resultaten. Voor een meer gedetailleerde, cijfermatige weergave van de resultaten wordt verwezen naar deel II van het jaarverslag.

Als de bestuursafspraken alleen gebaseerd zouden zijn op het absolute aantal afgedane zaken, dan zou geen recht gedaan worden aan het feit dat tussen zaken grote verschillen in behandeltijd bestaan waardoor uiteraard ook de kosten per zaak uiteenlopen. Daarom wordt in de bestuursafspraken tussen Raad en gerechten tevens gewerkt met afspraken op basis van *gewogen productie*. In het Lamicie-model is per zaakscategorie de gemiddelde behandeltijd vastgesteld. Door de productieaantallen te vermenigvuldigen met de gemiddelde behandeltijden wordt het tijdsbeslag, uitgedrukt in het aantal uren, berekend. Dit is de gewogen productie.

De productie in 2002 ten opzichte van 2001

De productie van de rechtspraak als geheel was in 2002 aanmerkelijk hoger dan in 2001. In absolute aantallen werd 9 procent meer geproduceerd. Daarnaast lag de gewogen productie 10 procent hoger. Dit geeft aan dat zich een verschuiving heeft voorgedaan in de samenstelling van de totale productie. Ten opzichte van 2001 werden dus in 2002 meer zware zaken en minder lichtere zaken afgedaan. Dit beeld van een hogere productie voor de gehele rechtspraak geldt zowel voor de rechtbanken, de gerechtshoven en de bijzondere appèlcolleges, als voor de verschillende sectoren.

Productie in absolute aantallen (afgerond)

	Totaal
Uitstroom 2001	1.450.000
Uitstroom 2002	1.583.000
Verschil	133.000
als % van uitstroom 2001	9%

Gewogen productie in uren (afgerond)

	Totaal
Uitstroom 2001	7.092.000
Uitstroom 2002	7.795.000
Verschil	703.000
als % van uitstroom 2001	10%

De gerealiseerde productie in 2002 ten opzichte van de bestuursafspraken 2002

In 2002 is meer geproduceerd dan werd geraamd bij de bestuursafpraak aan het begin van het jaar. Dat geldt zowel voor de productie in absolute aantallen (+9%) als voor de gewogen productie (+4%). Het feit dat de stijging van 9 procent in absolute aantallen samenging met een stijging van 4 procent in de gewogen productie geeft aan dat zich een verschuiving heeft voorgedaan in de samenstelling van de totale productie. Ten opzichte van de verwachtingen in de bestuursafspraken werden in 2002 minder zware zaken en meer lichtere zaken afgedaan.

Met name bij de sectoren vreemdelingenkamers, belasting en kanton, steeg zowel de absolute als de gewogen productie (zie tabellen in deel II van dit verslag). In de sector vreemdelingenkamers is de oorzaak van de groei enerzijds een gevolg van de uitbreiding van de capaciteit van de vreemdelingenkamers en anderzijds een toename van het aantal bewaringszaken. In de sector kanton stegen de kantonstrafzaken, Mulderzaken en de beschikkingen in arbeidszaken. Verder is de zaakscategorie 'akten en verklaringen' in deze sector verantwoordelijk voor een stijging van ruim vijftigduizend zaken. Deze zaken werden voorheen niet meegeteld. Door de korte behandelingsduur van deze zaken was het effect op de gewogen productie overigens gering. In de sector belasting ten slotte was de uitstroom van 'afdoeningen zonder uitspraak' (zaken die snel kunnen worden afgedaan omdat ze niet op de zitting komen) grotendeels verantwoordelijk voor de productietoename ten opzichte van de bestuursafspraken.

Gewogen productie in uren (afgerond)

	Totaal
Bestuursafpraak 2002	7.490.000
Uitstroom 2002	7.795.000
Vershil	305.000
als % van afspraak 2002	4%

In deel II van dit jaarverslag is een gedetailleerd overzicht opgenomen met een verdeling naar de rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere appèlcolleges. Het beeld voor de rechtbanken komt overeen met het beeld voor de rechtspraak als geheel: de gewogen productie steeg met 6 procent en de productie in absolute aantallen met 9 procent. Bij de gerechtshoven was daarentegen sprake van een daling in gewogen productie (-5%) bij een stijging van de absolute aantallen productie (+1%).

Productie in absolute aantallen (afgerond)

	Totaal
Bestuursafpraak 2002	1.451.000
Uitstroom 2002	1.583.000
Vershil	132.000
als % van afspraak 2002	9%

Productiviteit rechtspraak

Het Sociaal en Cultureel Planbureau constateert in zijn Memorandum quartaire sector 2002-2006 dat de kostprijs per afgehandelde zaak bij de rechtspraak tussen 1990 en 2000 is toegenomen. De oorzaak voor deze ontwikkeling moet onder meer gezocht worden in de toenemende bewerkelijkheid van zaken. Meer dan vroeger staan er personen voor de rechter die de Nederlandse taal niet machtig zijn; daardoor moeten er vaker tolken worden ingezet, wat extra tijd vergt. Door veranderingen in wet- en regelgeving worden lichtere zaken vaker bestuurlijk via het Openbaar Ministerie afgehandeld, waardoor de rechtspraak relatief meer zware zaken krijgt. Daarnaast zijn de kwaliteitseisen bij de behandeling van zaken toegenomen.

Een voorbeeld is het vaker horen van getuigen als gevolg van Europese regelgeving. De sterke groei van de rechterlijke organisatie heeft ook met zich meegebracht dat veel moest worden geïnvesteerd in opleiding en inwerken van nieuw personeel. Overigens is deze ontwikkeling sinds 2000 gestabiliseerd.

Bij de interpretatie van deze ontwikkeling moet wel rekening worden gehouden met het gegeven dat internationaal gezien de kostprijs per zaak bij de rechtspraak relatief laag is (zie pag. 47 voor een internationale vergelijking).

4.2 Budgettaire scheefgroei

Binnen de rechtspraak wordt het begrip scheefgroei gehanteerd. Dit geeft het verschil aan tussen het budget dat volgens de Lamicie-werklastmethodiek nodig is om de afgesproken productie te realiseren en het werkelijk aan de rechtspraak beschikbaar gestelde budget. Als gevolg van de wijze waarop de rechtspraak in het verleden gefinancierd werd, bestaat deze scheefgroei zowel op het niveau van de rechtspraak als geheel als op het niveau van de gerechten ten opzichte van elkaar (relatieve scheefgroei). Scheefgroei op rechtspraakniveau wordt aangeduid als het 'budgettekort op grond van de AMvB Financiering Rechtspraak'.

De Raad voor de rechtspraak wil het algemene budgettekort geleidelijk oplossen, doch uiterlijk in 2006. Dit is echter afhankelijk van de omvang van de voor de rechtspraak beschikbare middelen en de mogelijkheden om tot doelmatigheidsverbeteringen te komen. Voor de rechtspraak als geheel kwam het budgettekort op grond van de AMvB Financiering in 2002 uit op 9,5 procent (ruim € 47mln.).

Volgens de AMvB Financiering Rechtspraak moet de Raad verder aangeven hoe na vijf jaar de relatieve scheefgroei is rechtgetrokken. Het budget voor 2002 dat specifiek voor de scheefgroecorrectie is ingezet, bedroeg in totaal 17,6 miljoen euro. De Raad heeft een deel van het extra budget verdeeld over de gerechten met het oog op het terugdringen van deze relatieve scheefgroei. Deze middelen zijn toegekend aan de gerechten waar de scheefgroei-problematiek groter was dan 50 procent van het landelijk gemiddelde van de scheefgroei.

Door veranderingen in wet- en regelgeving worden lichtere zaken vaker bestuurlijk via het Openbaar Ministerie afgehandeld, waardoor de rechtspraak relatief meer zware zaken krijgt

4.3 Financiële resultaten

De rechtspraak heeft in 2002 ruim 1 procent meer uitgegeven dan er middelen beschikbaar waren. Daartegenover staat een 4 procent hogere productie dan was vastgelegd in de bestuursafspraken en een 10 procent hogere productie dan in 2001. De begroting zoals die was vastgesteld in de miljoenennota is gedurende het jaar naar beneden bijgesteld. De bijstelling betrof voornamelijk technische mutaties.

Ten gevolge van ontvlechting van gemeenschappelijke beherendiensten en huisvestingsbudgetten is de begroting naar beneden toe bijgesteld. Een evenredig deel van deze budgetten is ten gunste gekomen van het Openbaar Ministerie. Daartegenover stonden verhogingen van het budget voor algemene capaciteitsuitbreiding, de versterking van de vreemdelingenkamers en de loonbijstelling voor 2002 naar aanleiding van de CAO-afspraken 2001. Overigens blijkt uit onderzoek dat de uitgaven aan rechtspraak in Nederland, in vergelijking met andere landen, laag zijn (zie tabel 5).

Tegenvallers

De uitgaven van de rechtspraak bedroegen in 2002 iets meer dan 649 miljoen euro. Een overschrijding van ruim 7 miljoen euro ten opzichte van het beschikbare budget. Deze overschrijding was het gevolg van een aantal ontwikkelingen. Allereerst werd de loonbijstelling naar aanleiding van CAO-afspraken uit december 2002 – ongeveer een miljoen euro – niet verwerkt in de begroting van de rechtspraak. Daarnaast heeft capaciteitsuitbreiding geleid tot meer uitgaven. In 2002 is aanzienlijk geïnvesteerd in de uitbreiding van het aantal strafkamers om de productie van de strafsectoren bij de rechtbanken en de gerechtshoven te vergroten. Daarnaast is aanzienlijk geïnvesteerd in ict om achterstallig onderhoud weg te werken.

Ten slotte deden zich nog enkele andere budgettaire tegenvallers binnen de begroting van de rechtspraak voor. De belangrijkste tegenvaller ontstond als gevolg van het niet uitkeren van de prijsbijstelling (€ 6,6 mln.). Het totaal van deze tegenvallers is groter dan het uiteindelijke tekort, doordat de Raad gedurende het jaar maatregelen heeft getroffen om deze tegenvallers zoveel mogelijk binnen de eigen begroting op te vangen.

Bij de gerechten werkten in 2002 ongeveer 7500 personen (circa 6800 fte). Een jaar eerder waren dat zo'n 6700 personen (circa 6000 fte). De rechtspraak wil een aantrekkelijke werkgever zijn, reden waarom de Raad voor de rechtspraak en de gerechten in 2002 actief waren op het gebied van werving, selectie, opleiding, arbeidsvoorwaarden en personele informatievoorziening. Om potentiële werknemers te bereiken, heeft de organisatie zich nadrukkelijker geprofileerd op de arbeidsmarkt.

Arbeidsmarktstrategie

Op verschillende manieren hebben de gerechten positieve effecten gerealiseerd voor de lokale personeelsvoorziening, bijvoorbeeld via banenmarkten, open dagen en contacten met opleidingsinstituten. De rechtspraak heeft de taak de komende vijf jaar zo'n duizend nieuwe rechters aan te stellen. Gerechtsoverstijgende activiteiten waren dan ook gericht op verbetering van de personeelsvoorziening.

In samenwerking met de gerechten is vorig jaar een onderzoek afgerond naar de verschillende doelgroepen en de ontwikkelingen in het arbeidsaanbod, het baankeuzeproses en het imago van functies bij de rechtspraak. De resultaten van het onderzoek worden door gerechtbesturen gebruikt bij hun lokale strategie op de arbeidsmarkt.

Werving en selectie van (kandidaat-)rechters

De belangstelling van ervaren juristen voor een functie als rechter was vorig jaar groter dan ooit. Er werden 314 kandidaten voor de functie van rechter en raadsheer ontvangen, een stijging van ruim 30 procent ten opzichte van voorgaande jaren. De sollicitatietermijn voor dit zogenaamde buitenstaanderstraject werd in 2002 teruggebracht naar het gewenste niveau van twee á drie maanden. Dit kon worden bereikt door de extra inspanning van de Commissie aantrekken leden rechterlijke macht, die zijn selectiewerkzaamheden verdubbelde, en door ondersteuning vanuit de RAIO-selectiecommissie.

De zestig opleidingsplaatsen die vorig jaar beschikbaar waren voor rechterlijk ambtenaren in opleiding, kortweg raio's, konden op één na worden gevuld. De selectie voor de opleiding per 1 april 2003, die grotendeels in 2002 plaatsvond, heeft inmiddels eveneens dertig raio's opgeleverd.

Aanbevelingsprocedure gerechtsbestuurders

Om de procedure rond benoemingen van bestuurders van de gerechten doelmatig en transparant te maken, is een aanbevelingsprocedure opgesteld. Hierin wordt beschreven welke rol respectievelijk de Raad, de gerechten en de ondernemingsraad in het proces vervullen. Voor rechterlijke en niet-rechterlijke bestuursleden geldt

dezelfde procedure, al zijn er accentverschillen in de procedure voor gerechtsvoorzitter. De procedure is voor commentaar aangeboden aan de GOR, de NVvR, de presidentenvergadering en het College van Afgevaardigden.

Opleidingen

Verschillende gerechten hebben samenwerking gezocht met lokale opleidingsinstituten. Het opleidingscentrum SSR heeft in overleg met de Raad een aantal nieuwe opleidingen gestart (zie ook 2.4). Daarnaast is er een stimuleringsregeling ontwikkeld. Daardoor kunnen gerechten rechters gedeeltelijk vrijstellen voor opleidings-taken, zodat het opleiden kwalitatief en kwantitatief wordt gestimuleerd.

Arbeidsvoorwaarden

In de laatste maanden van 2002 was de Raad voor de rechtspraak betrokken bij de voorbereiding en totstandkoming van een nieuw arbeidsvoorwaardenakkoord voor de leden van de rechterlijke macht. De bemoeienis van de Raad betrof onderwerpen die (financiële) uitwerking kunnen hebben op de bedrijfsvoering bij de rechtspraak. De looptijd van het CAO-akkoord Rechterlijke Macht 2001-2002 is per 1 december 2002 verstreken. Begin 2003 zal het nieuwe akkoord door de minister en de voorzitter van de NVvR naar verwachting ondertekend worden.

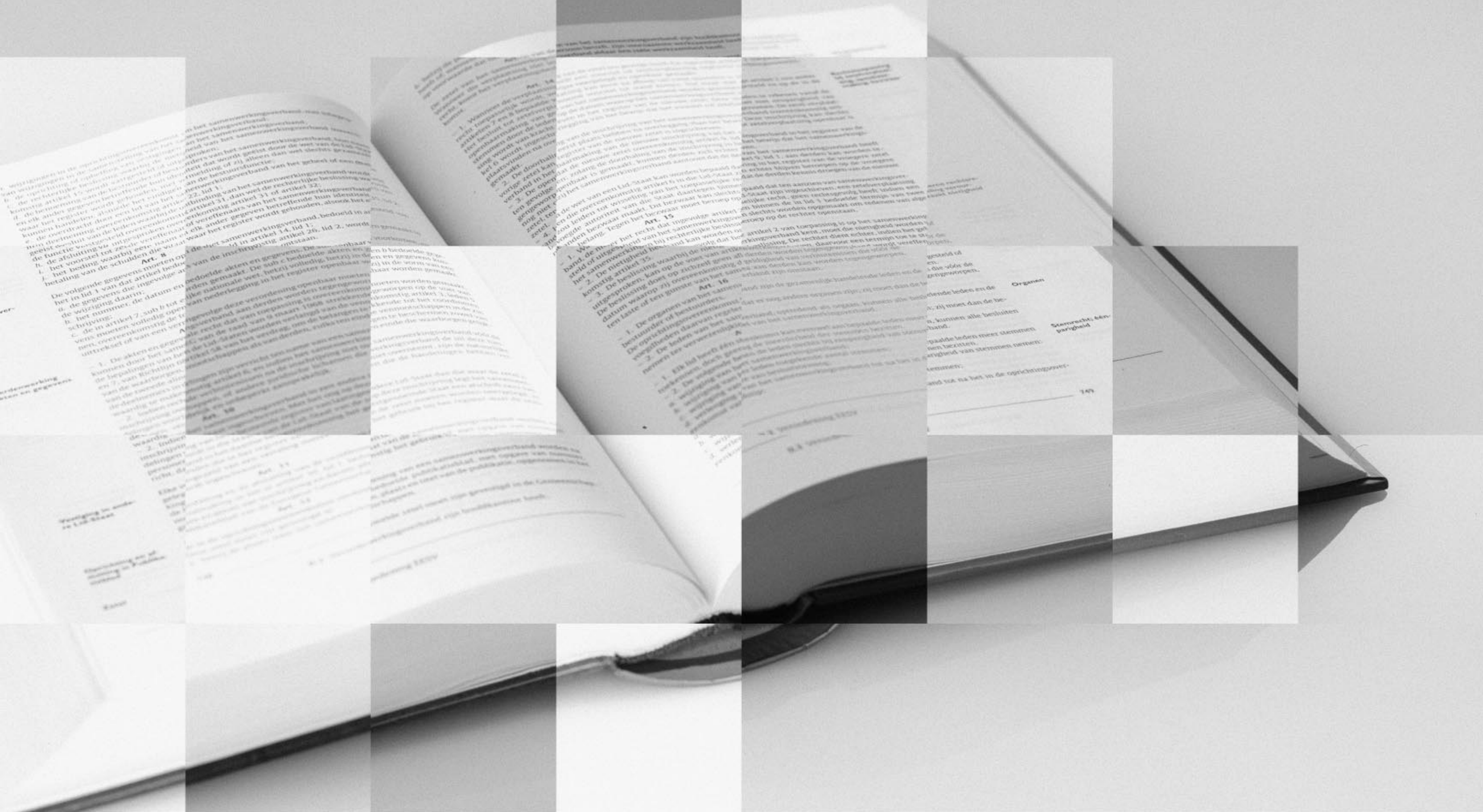
Personeelsregistratie

Invoering van een nieuw personeelsregistratiesysteem leidde er vorig jaar toe dat de toegang tot personeelsinformatie toegankelijker en flexibeler is geworden, dat het aantal standaardrapportages is uitgebreid en de registratie is vereenvoudigd.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage van de rechtspraak bevond zich in 2002 gemiddeld op 7 procent. Vergelijking met vorige jaren is niet goed mogelijk door de overgang naar een nieuw personeelsregistratiesysteem. Er wordt meer waarde gehecht aan verzuimpreventie en reïntegratie als belangrijke instrumenten voor behoud en instroom van personeel. Binnen de gerechten is daarom in 2002 behalve in arbozorg ook geïnvesteerd in deze instrumenten.

Publieke
toegankelijkheid
van gerechts-
gebouwen maakt
huisvesting
kostbaar

Wanneer de vergadering...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

Art. 14
1. Wanneer de vergadering...
2. De afsluiting van de afsluiting...

Art. 15
1. De afsluiting van de afsluiting...
2. De afsluiting van de afsluiting...

Art. 16
1. De afsluiting van de afsluiting...
2. De afsluiting van de afsluiting...

Art. 17
1. De afsluiting van de afsluiting...
2. De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...
De afsluiting van de afsluiting...

Besturingskader

Binnen de rechtspraak is het bestuur van een gerecht primair verantwoordelijk voor het behalen van de doelstellingen en resultaten. Het principe van integraal management wordt hierbij gevolgd. Voor de besturing wordt gebruik gemaakt van een planning-en-verantwoordingscyclus waarbij door de gerechten zowel vóór (jaarplan), tijdens (viermaandsrapportages) als na (jaarverslag) realisatie over financiële en niet-financiële resultaten en de relatie daartussen wordt gerapporteerd. Drie keer per jaar vinden naar aanleiding van de rapportages bestuurlijke overleggen plaats tussen de gerechtbesturen en de Raad.

De Raad stelt jaarlijks een jaarplan vast voor de Raad en de gerechten gezamenlijk. Eveneens jaarlijks dient de Raad bij de minister een verslag in – een jaarrekening met bijbehorende begroting, een jaarverslag en overige financiële gegevens – dat door de minister aan beide kamers der Staten-Generaal wordt gezonden.

Beheersinstrumentarium

Door de invoering van integraal management is het gerechtbestuur onder meer verantwoordelijk geworden voor het beheer van de bedrijfsprocessen. In 2002 is veel aandacht besteed aan het inrichten van het beheersinstrumentarium met betrekking tot die bedrijfsprocessen. Voor de meest risicovolle en relevante bedrijfsprocessen beschikt de rechtspraak over een gemeenschappelijk overeengekomen normenstelsel in de vorm van het handboek Gewaarmerkte Managementinformatie (GMI). Dit handboek biedt de besturen van de gerechten en landelijke diensten de mogelijkheid om zowel het primaire proces (behandelen van zaken) als het financiële, materiële en personele proces te besturen en beheersen.

Met als referentiekader het handboek GMI, is een intern auditprogramma ontwikkeld waarmee de gerechten periodiek zelf (onderdelen) van de bedrijfsprocessen kunnen onderzoeken en waar nodig verbeteringen kunnen aanbrengen naar aanleiding van de auditresultaten. In dit kader zijn in 2002 meer dan honderd medewerkers van de gerechten opgeleid tot intern auditor. Bij ongeveer de helft van de gerechten heeft in 2002 zo'n interne audit plaatsgevonden.

Artikel 35 van de *Wet op de rechterlijke organisatie* regelt onder meer dat een gerecht rekening en verantwoording over het voorgaande begrotingsjaar aflegt aan de Raad voor de rechtspraak. Onderdeel daarvan betreft een onderzoek door de accountant naar de getrouwheid en rechtmatigheid van de gegevens. Tevens is in dit artikel bepaald dat de Raad regels kan stellen voor de reikwijdte en de intensiteit van de accountantscontrole. Voor het onderzoek naar de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening van de gerechten en landelijke diensten is tussen de Raad en de gerechten voor 2002 een controleprotocol afgesloten. Dit protocol voorziet in een tussentijdse toetsing (na afloop van de eerste acht maanden van het begrotingsjaar) en een eindejaarcontrole. Aan de hand van de uitkomsten van de tussentijdse toetsing kunnen tijdig de eventuele noodzakelijke verbeteringen worden aangebracht. Ieder gerecht, college en dienstonderdeel met een rechtstreekse verantwoordingslijn naar de Raad beschikt over een jaarrekening. Daarnaast wordt per gerecht door de externe accountant een accountantsrapport opgesteld.

Ten slotte is voor bijzondere onderzoeken een protocol opgesteld. Dit protocol geeft het kader aan voor het – eventueel – jaarlijks uit te voeren onderzoek naar risicovolle onderdelen binnen de bedrijfsvoering bij de gerechten en diensten. De risicovolle onderdelen kunnen betrekking hebben op financiële en op niet-financiële informatie, zowel in primaire bedrijfsprocessen als in ondersteunende processen. In 2002 had het door de externe accountants uitgevoerde bijzonder onderzoek betrekking op de werking van de beheersingsmaatregelen met betrekking tot financiële, personele en werklastmetingsprocessen.

Naast aandacht voor de wijze waarop de bedrijfsprocessen voldeden aan de daaraan te stellen eisen (kaderstellingen, zelfevaluatie, wettelijke accountantscontrole in het kader van de jaarrekening, bijzonder onderzoek), zijn in opdracht van de Raad EDP-audits uitgevoerd op de landelijke geautomatiseerde informatiesystemen die de processen ondersteunen.

Risico's in de bedrijfsvoering

In het kader van het project FPW (Financieel, Personeel en Werklast) is in 2001 onderzoek verricht naar de opzet en het bestaan van de beheersingsmaatregelen. Mede op basis van de uitkomsten van deze risicoanalyse heeft de Raad ervoor gekozen in 2002 een bijzonder onderzoek te laten verrichten. Dit onderzoek is in opdracht van de gerechten uitgevoerd door de accountant die ook de controle van de jaarrekening verricht. Anders dan in het project FPW is in het bijzonder onderzoek niet alleen *opzet* en *bestaan*, maar ook de *werking* van beheersingsmaatregelen in de interne organisatie getoetst die binnen het door de Raad aangegeven kader vallen, zoals vastgelegd of aangehaald in het handboek GMI. In 2002 zijn – naast de in het kader van het project FPW onderzochte punten – de processen van registratie van werklastmeting voorwerp van onderzoek geweest.

Resultaten

In het verslagjaar is, uitgaande van onder meer het handboek GMI, op een gestructureerde wijze aandacht besteed aan het financieel beheer, het materieel beheer en de daartoe bij de gerechten bijgehouden administraties. Uit de tussentijdse accountantstoets en het uitgevoerde bijzonder onderzoek is op het terrein van de materiële uitgaven wel een aantal aandachtspunten naar voren gekomen. Deze hebben vooral betrekking op het inkoopproces (niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen), het vastleggen van verplichtingen, activa-administratie en het onderhoud van competentie-tabellen en autorisatieregisters.

Inkoop

In 2002 is de Raad voor de rechtspraak aanbestedende dienst geworden. Dat wil zeggen dat alle uitgaven voor een bepaald product of dienst van de rechtspraak als geheel het aanbestedingsbedrag vormen. Indien dit

bedrag de 160.000 euro overstijgt, zal het product of de dienst Europees worden aanbesteed. Het resultaat van een aanbesteding is een aantal mantelovereenkomsten met leveranciers van de gevraagde producten of diensten. Begin 2002 is voor de rechtspraak een beleidskader inkoop opgesteld, waarin staat hoe de gerechten hun inkooporganisatie kunnen organiseren. Dit kader geeft onder meer aan wanneer gerechten het inkoopteam moeten inschakelen als blijkt dat voor een bepaald soort product of dienst nog geen mantelovereenkomst bestaat.

In 2001 is door de departementale accountantsdienst van de toenmalige Directie Rechtspleging een bedrag van 13,7 miljoen euro als onrechtmatig in het kader van de Europese aanbestedingsrichtlijnen aangemerkt. In 2002 is bij de Raad gebleken dat op meerdere terreinen mantelovereenkomsten ontbraken. Er is veel inspanning verricht om in 2002 nieuwe mantelovereenkomsten af te sluiten. Met de totstandkoming van die overeenkomsten in het kader van de Europese aanbestedingsrichtlijnen is een minimale doorlooptijd gemoeid van zes maanden. Daardoor kon niet meer voorkomen worden dat gedurende het jaar inkopen die noodzakelijk waren voor een goed functioneren van de rechtspraak en die niet konden worden uitgesteld, in strijd met de regelgeving hebben plaatsgevonden. De omvang van dat bedrag (€ 8,3 mln.) heeft ertoe geleid dat de accountant een zogenaamde verklaring met beperking heeft afgegeven.

Bijlage: Wettelijke adviestaak

De verwachting is dat door het in gebruik nemen van de inkoopmodule eind 2002, de beschikbaarheid van een groot aantal mantelovereenkomsten en de verhoogde aandacht voor dit onderwerp het aantal geconstateerde tekortkomingen verder zal worden teruggebracht tot onder de tolerantiegrens voor een goedkeurende verklaring over 2003.

Activa-administratie

Gebleken is dat activa bij veel gerechten niet volledig zijn geregistreerd en dat de aansluiting met de financiële administratie ontbreekt. In 2002 is besloten de activa-administratie op te nemen in het financiële administratiesysteem Jurist. Daardoor wordt een koppeling mogelijk tussen inkoop, goederenontvangst, factuurverwerking en activa-administratie. In april 2003 zal de genoemde module in gebruik worden genomen.

Competentietabellen

In het tussentijdse onderzoek van de accountant is geconstateerd dat op meerdere onderdelen binnen de gerechten het onderhoud van competentietabellen en autorisatieregisters niet conform de eisen plaatsvindt. In de periode tussen de rapportage over het tussentijdse accountantsonderzoek en de eindcontrole is hieraan reeds aandacht besteed. In het accountantsrapport zijn over dit onderwerp geen opmerkingen meer gemaakt.

Verplichtingen

Verplichtingen worden in veel gevallen eerst vastgelegd bij binnenkomst van de factuur. In het afgelopen jaar is de inkoopmodule van het financiële systeem in gebruik genomen. Naast de technische invoering is daarbij veel aandacht besteed aan de organisatie van het inkoopproces. Aan het gestructureerd vastleggen van verplichtingen is bij die invoering – mede door de werkdruk die de invoering met zich mee heeft gebracht – niet voldoende aandacht besteed. In 2003 zal het juist gebruiken van de inkoopmodule en de registratie van verplichtingen worden benadrukt.

Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst

Op grond van het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR) moet de rechtspraak voldoen aan een aantal uiteenlopende eisen om gerechtelijke informatie te beveiligen. Daarvoor moeten de gerechten een set maatregelen invoeren: de ‘basisvoorziening informatie-beveiliging’. In 2002 hebben alle gerechten metingen uitgevoerd om na te gaan in hoeverre de voorgeschreven maatregelen goed ingevoerd zijn. De uitkomsten van deze metingen geven aan dat de rechtspraak per 1 januari 2003 nog niet volledig aan het VIR zal voldoen. De Raad heeft daarom met de gerechten afspraken gemaakt om deze maatregelen op korte termijn alsnog op het gewenste niveau te brengen.

De Raad heeft krachtens zijn wettelijke adviestaak in 2002 geadviseerd over de volgende onderwerpen:

Privaatrecht

- Concept wetsvoorstel Aanpassing van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en de Wet schade-fonds geweldsmisdrijven in verband met de vergoedbaarheid van schade als gevolg van het overlijden of ernstig blijvend letsel van naasten (affectieschade)
- Concept wetsvoorstel Aanpassing van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en enige andere wetten (Veegwet burgerlijk procesrecht)
- Concept wetsvoorstel Collectieve afwikkeling massaschade
- Concept wetsvoorstel wijziging huwelijksvermogensrecht
- Besluit van 11 december 2002, houdende regelen betreffende de inrichting en raadpleging van het boedelregister, bedoeld in artikel 186 van Boek van het Burgerlijk Wetboek (Besluit Boedelregister)
- Rapport van de werkgroep Alimentatiebeleid "Het kind centraal: verantwoordelijkheid blijft"
- Advies op verzoek van de staatssecretaris Justitie over de wenselijkheid van wijziging van art. 1:106 BW
- Advies op verzoek van de staatssecretaris Justitie over de wenselijkheid van wijziging van art. 1:253o BW

Bestuursrecht

- Concept wetsvoorstel wijziging van de Arbeidstijden-wet in verband met de invoering van bestuursrechtelijke handhaving en de daarmee samenhangende bepalingen (Wet bestuurlijke boete Arbeidstijdenwet)
- Eindrapport Commissie evaluatie AWB II
- Voorontwerp van de Commissie Algemene Wet bestuursrecht inzake beroep bij niet tijdig beslissen

Strafrecht

- Concept wetsvoorstel wijziging van het Wetboek van strafvordering, het Wetboek van strafrecht en de Wet overdracht tenuitvoerlegging van strafvonnissen strekkende tot het verruimen van de bevoegdheid van de politierechter en de enkelvoudige kamer in hoger beroep (verruiming bevoegdheid enkelvoudige kamers)
- Concept wetsvoorstel tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de strafbaarstelling van het rijden onder invloed van bepaalde drugs en geneesmiddelen die de rijvaardigheid kunnen verminderen
- Concept wetsvoorstel van wet tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met verlaging van de wettelijke alcohollimiet voor beginnende bestuurders
- Concept wetsvoorstel inzake bestrijding van mensensmokkel, mensenhandel, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie
- Concept wetsvoorstel strafrechtelijke verjaringstermijnen
- Concept wetsvoorstel Wijziging Wetboek van strafvordering in verband met de invoering van een verplichte hiv-test
- Groenboek van de Europese Commissie inzake de strafrechtelijke bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap en de instelling van een Europese officier van justitie en het ten aanzien hiervan geformuleerde kabinetsstandpunt
- Implementatie van het Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie (Overleveringswet)

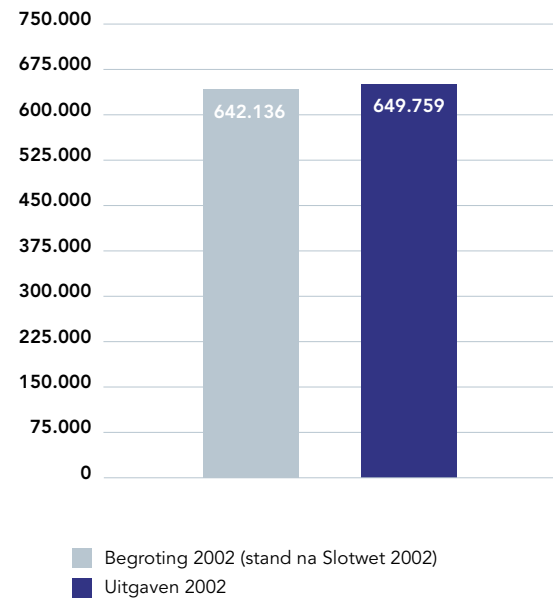
- Advies op verzoek van de minister van Justitie over doorlooptijden van strafzaken (naar aanleiding van een door de Tweede Kamer aanvaarde motie van het lid Van Oven)
- Advies op verzoek van de minister van Justitie over de motivering van strafzaken (naar aanleiding van een door de Tweede Kamer aanvaarde motie De Wit)
- Advies over het reeds aanhangige wetsvoorstel "Raadsheercommissaris" (opgavetermijn van getuigen)
- Advies over nota van wijziging bij het wetsvoorstel Wet Internationale Misdrijven (bevoegde rechter)

Overig

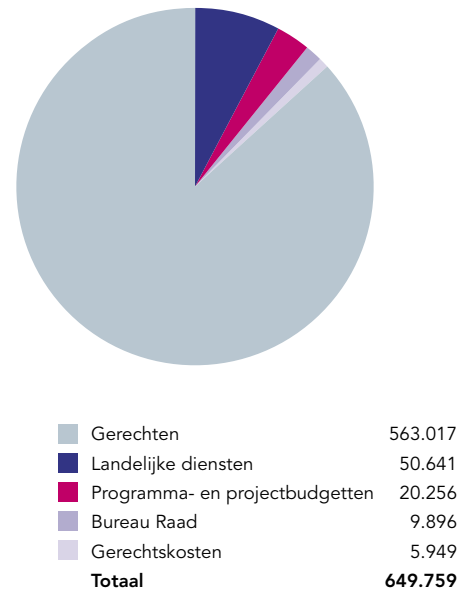
- Concept wetsvoorstel van het Tweede-Kamerlid Halsema, houdende verklaring dat er grond staat bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot invoering van de bevoegdheid tot toetsing van wetten aan een aantal bepalingen van de grondwet door de rechter
- Concept wetsvoorstel Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Wet tarieven in burgerlijke zaken en enkele andere wetten ter verhoging van de opbrengst van de griffierechten (verhoging van de opbrengst van griffierechten)
- Aanvalsplan Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- Voorstel voor een verordening van de Europese Raad betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag en tot wijziging van de Verordeningen (EEG) nr. 1017/68, nr. 2988/74 en nr. 3975/87
- Rapport werkgroep belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties

II Rechtspraak in cijfers

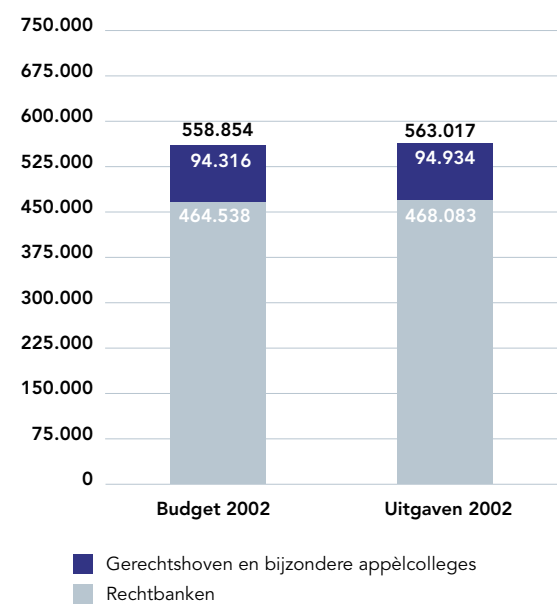
1. Begroting en uitgaven 2002 rechtspraak (x € 1.000)

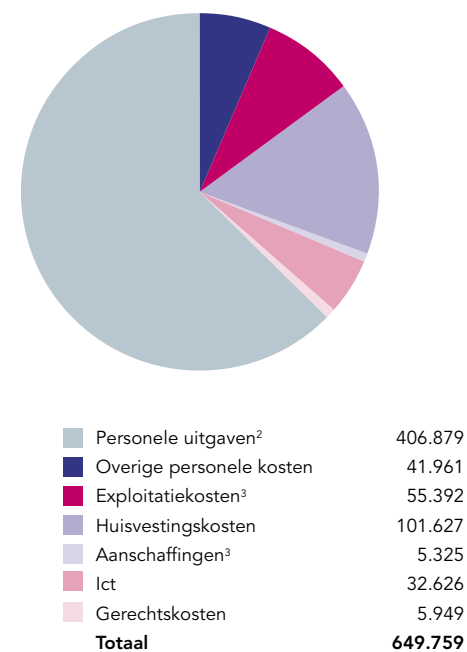
2. Gerealiseerde uitgaven 2002 verdeeld naar gerechten, landelijke diensten, programma- en projectbudgetten, Bureau Raad en gerechtskosten¹ (x € 1.000)

3. Realisatie van de uitgaven van gerechten (x € 1.000)

4. Uitgaven naar soort kosten (x € 1.000)

5. De Nederlandse rechtspraak in internationaal perspectief, uitgaven (prijzen 1998) en personeelssterkte per inwoner

	totale uitgaven in gld. per inwoner	personeelssterkte per 100.000 inwoners	rechters per 100.000 inwoners
VS	179	126	.
Duitsland	140	144	25
Oostenrijk	126	95	20
Zweden	72	62	19
Denemarken	65	49	7
Canada	62	42	.
Australië	54	53	.
Verenigd Koninkrijk	52	51	15
Nederland	51	40	10
Frankrijk	51	38	11

Bron: 'Juridische infrastructuur in internationaal perspectief: criminaliteitsbeheersing', Ministerie van Justitie, Directie Algemene Justitiële Strategie, februari 2000

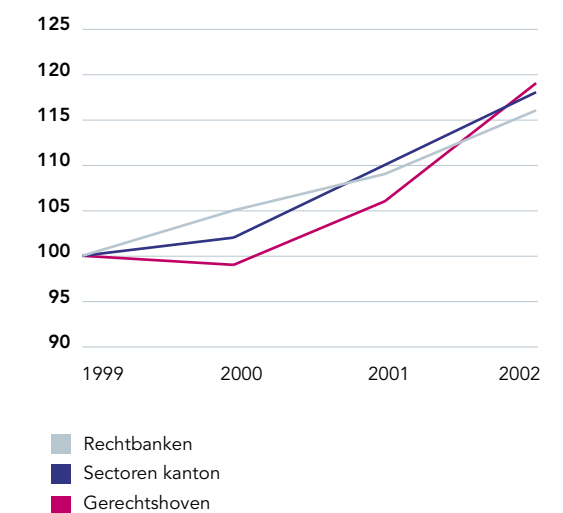
6.a Totale instroom van zaken 1999 - 2002¹

	1999	2000	2001	2002
Rechtbanken ²	601.211	628.744	658.302	698.041
Sectoren kanton	604.330	616.090	667.110	712.480
Gerechthoven ³	44.119	43.658	46.706	52.368
Totaal	1.249.660	1.288.492	1.372.118	1.462.889

¹ Zaken komen bij de gerechten ongewogen binnen, omdat op het moment van instromen vaak niet bekend is hoe de zaak uiteindelijk (gewogen) zal uitstromen

² Excl. sector kanton | ³ Incl. bijzondere appelcolleges

6.b Totale instroom geïndexeerd (1999=100):

¹ Gerechtskosten zijn advertentiekosten voor mededelingen, tolken- en deskundigenkosten etc | ² Inclusief SSR | ³ Exclusief huisvesting en ict, inclusief SSR

7. Uitstroom van producten 2002 in absolute aantallen (afgerond)

De opgenomen aantallen zijn afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen voorkomen. De percentages zijn wél berekend op de niet afgeronde aantallen.

a. Gerechten

	civiel	bestuur (excl. VK ¹)	VK	straf	belasting	kanton	totaal
1. Uitstroom 2001	416.000	47.000	53.000	223.000	15.000	696.000	1.450.000
2. Uitstroom Bestuursafpraak 2002	420.000	49.000	53.000 ²	231.000	18.000	679.000	1.451.000
3. Uitstroom 2002	417.000	49.000	71.000 ³	237.000	21.000	786.000	1.583.000
Verschil uitstroom 2002 (3-2), als % van afspraak 2002	-3.000 -1%	0 1%	18.000 33%	6.000 3%	3.000 14%	107.000 16%	132.000 9%
Verschil uitstroom 2002 (3-1), als % van uitstroom 2001	2.000 0%	2.000 5%	18.000 33%	14.000 6%	6.000 35%	90.000 13%	133.000 9%

¹ VK = Vreemdelingenkamers

² Dit aantal is in december 2001 vastgelegd in de bestuursafpraak 2002. Nadien is een nadere afspraak gemaakt met het Landelijk Stafbureau Vreemdelingenkamers wat heeft geleid tot een verhoging met 5.000 zaken, binnen de beschikbaar gestelde financiële middelen

³ Deze cijfers zijn gebaseerd op de wettelijke verslagen van de individuele gerechten

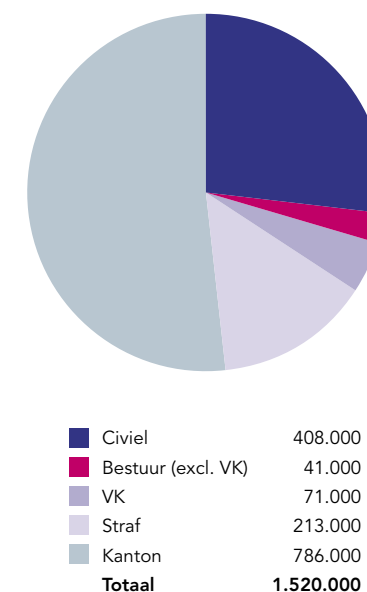
b. Rechtbanken

	civiel	bestuur (excl. VK)	VK	straf	kanton	totaal
1. Uitstroom 2001	407.000	39.000	53.000	201.000	696.000	1.396.000
2. Uitstroom Bestuursafpraak 2002	409.000	40.000	53.000	206.000	678.000	1.388.000
3. Uitstroom 2002	408.000	41.000	71.000	213.000	786.000	1.520.000
Verschil uitstroom 2002 (3-2), als % van afspraak 2002	-1.000 0%	1.000 2%	18.000 33%	7.000 3%	108.000 16%	132.000 9%
Verschil uitstroom 2002 (3-1), als % van uitstroom 2001	1.000 0%	2.000 5%	18.000 33%	12.000 6%	90.000 13%	123.000 9%

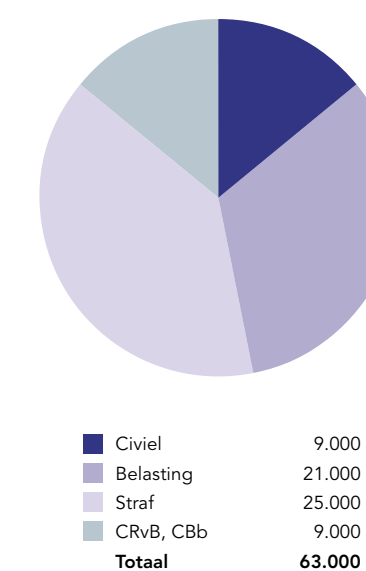
c. Gerechtshoven en bijzondere appelcolleges

	civiel	straf	belasting	CRvB, CBb	totaal
1. Uitstroom 2001	9.000	22.000	15.000	8.000	54.000
2. Uitstroom Bestuursafpraak 2002	10.000	25.000	18.000	9.000	63.000
3. Uitstroom 2002	9.000	25.000	21.000	9.000	63.000
Verschil uitstroom 2002 (3-2), als % van afspraak 2002	-1.000 -12%	-1.000 -2%	3.000 14%	0 -3%	1.000 1%
Verschil uitstroom 2002 (3-1), als % van uitstroom 2001	1.000 6%	3.000 13%	5.000 35%	0 4%	9.000 17%

Uitstroom rechtbanken 2002

Uitstroom appelcolleges 2002

8. Gewogen productie 2002 in uren (afgerond)

De opgenomen aantallen zijn afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen voorkomen. De percentages zijn wél berekend op de niet afgeronde aantallen.

a. Gerechten

	civiel	bestuur (excl. VK)	VK	straf	belasting	kanton	totaal
1 2001	2.492.000	939.000	515.000	1.689.000	171.000	1.286.000	7.092.000
2 Bestuursafpraak 2002	2.528.000	1.009.000	643.000	1.834.000	178.000	1.298.000	7.490.000
3 2002	2.627.000	986.000	738.000	1.795.000	196.000	1.453.000	7.795.000
Vershil 2002 (3-2), als % van afspraak 2002	99.000 4%	-23.000 -2%	94.000 15%	-39.000 -2%	19.000 11%	155.000 12%	305.000 4%
Vershil 2002 (3-1), als % van 2001	135.000 5%	47.000 5%	223.000 43%	106.000 6%	25.000 15%	167.000 13%	703.000 10%

b. Rechtbanken

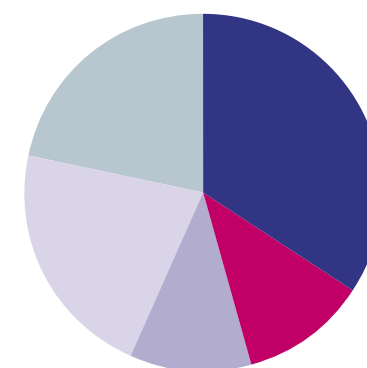
	civiel	bestuur (excl. VK)	VK	straf	kanton	totaal
1 2001	2.188.000	730.000	515.000	1.384.000	1.286.000	6.103.000
2 Bestuursafpraak 2002	2.150.000	781.000	643.000	1.476.000	1.298.000	6.349.000
3 2002	2.296.000	767.000	738.000	1.454.000	1.453.000	6.708.000
Vershil 2002 (3-2), als % van afspraak 2002	146.000 7%	-14.000 -2%	94.000 15%	-22.000 -1%	155.000 12%	359.000 6%
Vershil 2002 (3-1), als % van 2001	108.000 5%	37.000 5%	223.000 43%	70.000 5%	167.000 13%	605.000 10%

c. Gerechtshoven en bijzondere appèlcolleges

	civiel	straf	belasting	CRvB, CBb	totaal
1. 2001	304.000	305.000	171.000	209.000	989.000
2. Bestuursafpraak 2002	377.000	358.000	178.000	228.000	1.141.000
3. 2002	331.000	341.000	196.000	219.000	1.087.000
Vershil 2002 (3-2), als % van afspraak 2002 ¹	-46.000 -12%	-17.000 -5%	19.000 11%	-9.000 -4%	-54.000 -5%
Vershil 2002 (3-1), als % van 2001	27.000 9%	35.000 12%	25.000 15%	10.000 5%	98.000 10%

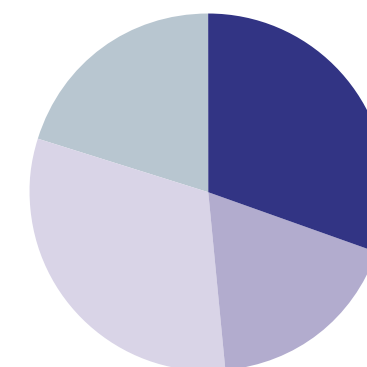
¹ De opgenomen aantallen zijn afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen voorkomen. De percentages zijn wel berekend op de niet afgeronde aantallen.

Gewogen productie rechtbanken 2002 in uren

Civiel	2.296.000
Bestuur (excl. VK)	767.000
VK	738.000
Straf	1.454.000
Kanton	1.453.000
Totaal	6.708.000

Gewogen productie gerechtshoven en bijzondere appèlcolleges 2002

Civiel	331.000
Belasting	196.000
Straf	341.000
CRvB, CBb	219.000
Totaal	1.087.000

9. Totale strafgerelateerde productie (sector straf en sector kanton)

De opgenomen aantallen zijn afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen voorkomen. De percentages zijn wél berekend op de niet afgeronde aantallen.

	gerechtshoven, sector straf	rechtbanken sector straf	sector kanton, strafzaken	totaal strafgerelateerd
Productie in aantallen				
1. Uitstroom 2001	22.000	201.000	174.000	397.000
2. Uitstroom				
Bestuursafpraak 2002	25.000	206.000	185.000	417.000
3. Uitstroom 2002	25.000	213.000	216.000	454.000
Vershil uitstroom 2002	-1.000	7.000	31.000	37.000
(3-2), (als % van afspraak 2002)	-2%	3%	16%	9%
Vershil uitstroom 2002 (3-1), als % van uitstroom 2001	3.000 13%	12.000 6%	42.000 24%	57.000 14%

Gewogen productie in uren

1. 2001	305.000	1.384.000	128.000	1.817.000
2. Bestuursafpraak 2002	358.000	1.476.000	143.000	1.977.000
3. 2002	341.000	1.454.000	161.000	1.957.000
Vershil 2002 (3-2), (als % van afspraak 2002)	-17.000 -5%	-22.000 -1%	18.000 13%	-21.000 -1%
Vershil 2002 (3-1), als % van 2001	35.000 12%	70.000 5%	33.000 25%	138.000 8%

Hieronder volgt een korte toelichting op de productie per sector:

Sector civiel

Met name bij de gerechtshoven is het aantal 'uitspraken handelszaken' achtergebleven bij de bestuursafpraak. Het verwachte effect van de kanton-handelszaken op de hoeveelheid appèlzaken zal zich pas in 2003 in volle omvang voordoen. In de civiele sectoren bij de rechtbanken is de uitstroom in absolute aantallen productie ongeveer gelijk gebleven en in gewogen productie met 7 procent toegenomen ten opzichte van de bestuursafpraak, hetgeen wordt veroorzaakt door een toenemend aantal zwaardere zaken.

Sector bestuur (exclusief de vreemdelingenkamers)

Uit een analyse van de gewogen productie afgezet tegen de absolute aantallen van 2002 blijkt een verschuiving in de samenstelling: het aandeel van de lichte zaken nam toe.

Vreemdelingenkamers

In 2002 is een verdere capaciteitsuitbreiding van de vreemdelingenkamers gerealiseerd. Door deze capaciteitstoename kon een groter aantal zaken worden afgedaan. Deze zaken zijn gemiddeld in een lichtere categorie afgedaan dan bij de bestuursafspraken verwacht werd, hetgeen blijkt uit de hogere toename van de absolute aantallen zaken (33%)

ten opzichte van de gewogen productie (15%). Dit komt vooral door de groei van het aantal zogenoemde bewaringszaken. Overigens is de berekening van de gewogen productie voor de vreemdelingenzaken gebaseerd op gemiddelde behandeltijden die nog niet definitief zijn vastgesteld.

Sector belasting

De uitstroom van de 'afdoeningen zonder uitspraak' (zaken die snel kunnen worden afgedaan, omdat deze niet op de zitting komen) is grotendeels verantwoordelijk voor de uitstroomtoename in 2002 ten opzichte van de bestuursafpraak. Bovendien zijn in 2002 meer enkelvoudige zaken afgedaan dan was voorzien. In absolute zin heeft dit geleid tot een toename van het aantal zaken. Door de relatief grotere toename van genoemde lichte zaken neemt de gewogen productie (11%) minder sterk toe dan de productie in absolute aantallen (14%).

Sector kanton

De verklaring voor de stijging bij de kantonsectoren is deels gelegen in het feit dat door de parketten in de tweede helft van 2002 een inhaalslag is uitgevoerd, die tot een eenmalige toename heeft geleid in de afdoening van strafzaken in de kantonsector in 2002. Ook de uitstroom van 'Mulderzaken' was boven verwachting. Daarnaast is de hiervoor aangegeven hogere uitstroom van de 'akten en

verklaringen' een reden dat de uitstroom in absolute aantallen producten hoger was. Deze drie zaaksoorten kennen een korte behandeltijd en wegen daardoor niet zwaar mee in de gewogen productie. Een opvallende productietoename is vastgesteld in de categorie arbeidszaken.

Sector straf

Bij de rechtbanken is het aantal zaken bij de meervoudige kamer 5 procent achtergebleven bij de verwachting; de productie van zaken bij de enkelvoudige kamer is gerealiseerd conform de raming. De toename van de productie in de sector kanton voor de strafgerelateerde zaken bestond uit een toename van het aantal uitspraken in overtredingszaken en uitspraken in verkeersboeten.

10. Doorlooptijden in 2002¹ voor 28 zaakstypen gebaseerd op Lamicie in kalenderdagen

Zaakstype	kalenderdagen
Rechtbank	
Sector civiel	
Handelszaak met verweer	323
Handelszaak zonder verweer	41
Beschikking op verzoekschrift	45
Faillissement	niet beschikbaar
Scheidingszaak	104
Beschikking op verzoekschrift aan de kinderrechter	35
Overige familiezaak (b.v. adoptie)	148
Kort geding	49
Sector bestuur	
Bestuurszaak	373
Voorlopige voorziening bij een bestuurszaak	45
Vreemdelingenzaak	niet beschikbaar
Sector straf²	
Strafzaak (meervoudig behandeld)	124
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (bij meervoudige behandeling)	114
Politierechterzaak (incl. economische)	57 ¹
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	71 ¹
Sector kanton	
Handelszaak met verweer	66 ¹
Handelszaak zonder verweer	13
Familiezaak	27
Kort geding in een kantonzaak	30
Strafzaak bij kanton (overtreding) ²	43
Gerechtshof	
Civiele zaak (handel/familie)	361
Belastingzaak	527
Strafzaak (enkelvoudig of meervoudig behandeld)	niet beschikbaar
Uitwerken arrest voor cassatie	niet beschikbaar
Centrale Raad van Beroep	
Bestuurszaak	niet beschikbaar
Voorlopige voorziening	niet beschikbaar
College van Beroep voor het bedrijfsleven	
Bestuurszaak	niet beschikbaar
Voorlopige voorziening	niet beschikbaar

¹ Tot en met augustus 2002

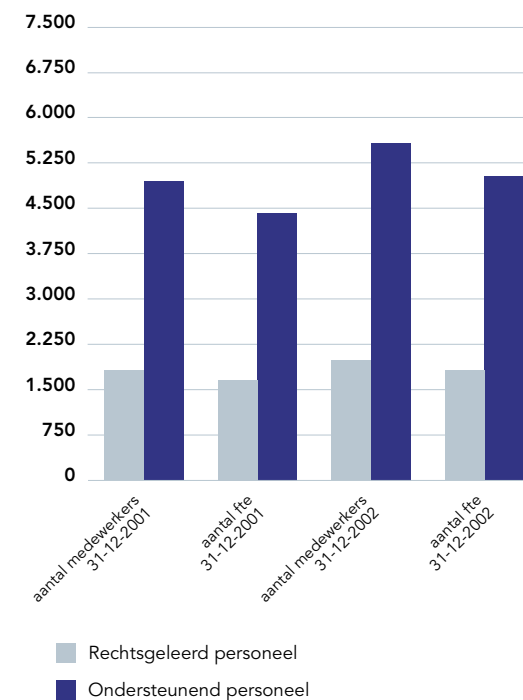
² De volledige doorlooptijd van strafzaken is langer, de hier vermelde aantallen kalenderdagen hebben slechts betrekking op de behandelingsduur bij de rechtspraak

11. Aantal medewerkers en formatie rechtspraak

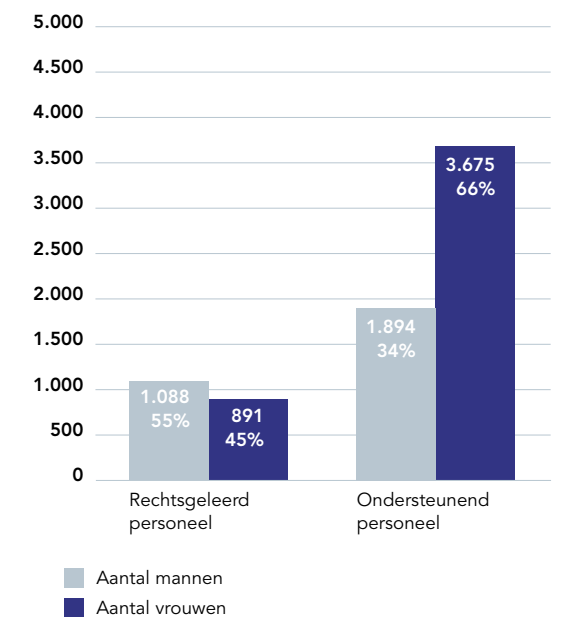
	31-12-2001	31-12-2001	31-12-2002	31-12-2002
	aantal medewerkers	aantal fte	aantal medewerkers	aantal fte
Rechtsgeleerd personeel	1810	1651	1979	1809
Ondersteunend personeel	4931	4410	5570 ¹	5016
Totaal	6741	6061	7549	6825

¹ Voor de vergelijkbaarheid is het personeel dat werkzaam was in de stafdiensten (circa 1000 pers.) niet meegenomen in de tabel

Aantal medewerkers en formatie rechtspraak

12. Mannen en vrouwen bij de rechtspraak

13. Bezetting landelijke diensten en projecten (deel rechtspraak)

Landelijke diensten en projecten	peildatum december 2002, aantal fte
Rechterlijke ambtenaren	89,23
Ondersteunend personeel	266,80
Totaal	356,03

1.1 Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Uitgaven (x € 1.000)	kas- en		realisatie 2002		verschil realisatie en budget	
	oorspronkelijk	december	uitgaven	verplichtingen	absoluut	%
1. Personele en materiële uitgaven	661.548	620.821	629.193		-8.372	1,2%
• Personele uitgaven			396.633			
• Overige personele uitgaven			41.961			
• Exploitatie-uitgaven			92.569			
• Huisvestingskosten			65.318			
• Aanschaffingen			32.713			
2. Bijdragen / p-uitgaven SSR	13.975	14.562	14.617		-55	0,4%
3. Gerechtskosten	6.481	6.753	5.949		804	11%
Totaal uitgaven	682.004	642.136	649.759	658.071	-7.623	

Ontvangsten (x € 1.000)	oorspronkelijk	december	realisatie 2002	absoluut	%
Bijdrage Ministerie van Justitie	682.004	642.136	649.759	-7.623	1,3%
Totaal ontvangsten	682.004	642.136	649.759	-7.623	1,3%

1.2 Toelichting op de staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Van Miljoenennota tot Slotwet

De begroting van de Raad voor de rechtspraak voor 2002 is door middel van suppletore begrotingswetten (naar aanleiding van de Voor- en Najaarsnota en de Slotwet) met een bedrag van 39,8 miljoen euro neerwaarts bijgesteld. Uit het onderstaande overzicht blijkt de opbouw van de begroting van de Raad vanaf de stand Miljoenennota 2002 tot en met de Slotwet 2002.

Opbouw budgettair kader 2002

		(x € 1.000)
Stand Miljoenennota 2002		682.004
Mutaties Voorjaarsnota 2002	-66.756	
Mutaties Najaarsnota 2002	16.077	
Slotwetmutaties 2002	10.811	
Totaal begrotingsbijstellingen 2002		-39.868
Budgettaire stand 2002		642.136
Realisatiecijfers 2002		649.759
Tekort		-7.623

Deze neerwaartse bijstelling van 39,8 miljoen euro is opgebouwd uit vier mutaties:

- 1 | In verband met de ontvlechting van de gemeenschappelijke beheerdiensten en de huisvestingsbudgetten is de begroting van de Raad voor de rechtspraak met een bedrag van 93,4 miljoen euro verlaagd ten gunste van het Openbaar Ministerie.
- 2 | Daarnaast heeft het kabinet een bedrag van in totaal 8,3 miljoen euro aan de begroting toegevoegd ten behoeve van capaciteitsuitbreiding voor onder meer de aanpak van de Schiphol-problematiek en terrorismebestrijding. Die toegevoegde capaciteitsmiddelen zijn ingezet om tot een structurele productietoename te komen en de scheefgroei (zie hiervoor hoofdstuk 4 van het jaarverslag) gedeeltelijk te corrigeren.
- 3 | Voor de uitbreiding van de vreemdelingenkamers is 9 miljoen euro aan de begroting toegevoegd. Met deze middelen is het aantal vreemdelingenkamers uitgebreid van zestien naar negentien en is de capaciteit bij de bestaande vreemdelingenkamers uitgebreid.

- 4 | Voor het overige is voor een bedrag van 36,3 miljoen euro aan technische mutaties in de begroting verwerkt. Onderdeel van deze mutatie vormt de loonbijstelling 2002 naar aanleiding van de CAO-afspraken 2001.

Realisatiecijfers

In 2002 is 629 miljoen euro uitgegeven aan personele en materiële middelen ten behoeve van de gerechten. De uitgaven bestaan voor 69 procent uit personele kosten (€ 439 mln.). Daarnaast vormen de huurkosten een grote post (€ 65 mln., vermeld als huisvestingskosten). De andere huisvestingskosten (projecten en onderhoud) bedragen 36 miljoen euro en zijn meegenomen in de exploitatie-uitgaven en aanschaffingen. Investerings in ict (€ 33 mln.) vormen eveneens onderdeel van exploitatiekosten en aanschaffingen. Dit beeld resulteert in een tekort van 7,6 miljoen euro.

Aansluittabel uitgaven ict en huisvesting met staat van uitgaven, ontvangsten en verplichtingen (x € 1.000)

	ict	huisvesting	overige	totaal
Aanschaffingen	23.826	3.563	5.324	32.713
Materieel & exploitatie	8.801	32.746	51.022	92.569
Huisvesting		65.318		65.318
Totaal	32.627	101.627		

Exclusief € 4.370 bijdrage in materieel en exploitatie SSR

De landelijke diensten zijn voor het deel waarvoor de rechtspraak verantwoordelijk is in de financiële verantwoording opgenomen.

Wanneer rekening wordt gehouden met een begrotingsbijstelling van 938.000 miljoen euro aan loonbijstelling naar aanleiding van de CAO-afspraken december 2002 die niet meer aan de begroting van de rechtspraak is toegevoegd, dan is de begroting uiteindelijk met een bedrag van 6,6 miljoen euro overschreden. Die begrotingsoverschrijding is het gevolg van capaciteitsuitbreiding, investering in ict en budgettaire tegenvallers. Deze worden hieronder toegelicht.

Overzicht budgettaire tegenvallers 2002 (x € 1 mln.)

Aanloopkosten uitbreiding strafkamers	2,5
Investering ict-beschikbaarheid	8,0
Niet uitgekeerde prijsbijstelling	6,6
Betaling Microsoft-licenties	3,3
Aandeel justitiebrede korting	1,5
Blokkade ontvlechting centrale budgetten MvJ	1,0
Totaal budgettaire tegenvallers	22,9

De landelijke diensten zijn voor het deel waarvoor de Raad verantwoordelijk is meegenomen.

Capaciteitsuitbreiding strafkamers

In 2002 is geïnvesteerd in de uitbreiding van het aantal strafkamers: vier bij verschillende rechtbanken en acht bij drie gerechtshoven. Hierdoor is 2,5 miljoen euro meer uitgegeven dan begroot. De uitbreiding van de strafkamers werkt structureel door in 2003 en latere jaren. De extra middelen voor deze uitbreiding worden overeenkomstig gedane toezegging tijdens de Algemene en Politieke Beschouwingen bij Voorjaarsnota 2003 aan de begroting toegevoegd.

Investeringen in ict

Naast investeringen in de verwerkingscapaciteit bij de gerechten is in 2002 ook geïnvesteerd in ict. Met de ict-investeringen zijn verschillende werkprocessen geoptimaliseerd en is de continuïteit van de ict-beschikbaarheid verbeterd. Deze investeringen bleken noodzakelijk omdat de Raad bij zijn oprichting met een achterstandssituatie werd geconfronteerd en de problemen groter waren dan werd verondersteld. Omdat de productie van de gerechten in hoge mate afhankelijk is van ict-beschikbaarheid, is hierin in 2002 ongeveer 8 miljoen euro meer dan begroot geïnvesteerd.

Budgettaire tegenvallers

Daarnaast zijn nog enkele andere budgettaire tegenvallers van belang. De prijsbijstelling (inflatiecorrectie) van 6,6 miljoen euro is niet aan de rechtspraak uitgekeerd. Door de rechtspraak is 3,3 miljoen euro betaald aan licenties die voorheen door het Ministerie van Justitie werden gefinancierd. Het budget hiervoor is niet ontvlochten. Ten slotte is relevant een aandeel van 1,5 miljoen euro in de justitiebrede bezuiniging die de rechtspraak structureel vanaf 2002 is opgelegd. Conform afspraken hierover met het Ministerie van Justitie is 1 miljoen euro van de ontvlochten middelen geblokkeerd om onverwachte uitgaven te dekken. Deze middelen, waarmee uitgaven van de centrale budgetten bij de Raad worden bekostigd, zijn door het ministerie in 2002 niet vrijgegeven.

De Raad is erin geslaagd deze tegenvaller van 22,9 miljoen euro voor ruim 16 miljoen euro binnen de eigen begroting op te vangen. Uiteindelijk resteert een tekort van 6,6 miljoen euro. Ondanks dit tekort is de productie van de gerechten 4 procent hoger dan afgesproken in de begroting en is er 10 procent meer geproduceerd dan in 2001.

Bijdragen/uitgaven SSR

Het aandeel van de rechtspraak in de personele kosten van het tijdelijke agentschap SSR (inclusief de kosten van raio's) bedroeg in 2002 10,2 miljoen euro. Aan de project- en exploitatie-uitgaven heeft de Raad in 2002 4,4 miljoen euro bijgedragen. De totale financiële verantwoording van de SSR is opgenomen in de agentschapsparagraaf van de financiële verantwoording van het Ministerie van Justitie.

Gerechtskosten

In 2002 is een bedrag van 5,9 miljoen euro gerealiseerd ten laste van het gerechtskostenbudget. Bijna 75 procent van de totale gerechtskosten (€ 4,4 mln.) heeft betrekking op advertentiekosten in faillissementszaken. Met de wijziging van de *Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen* zijn de advertentiekosten in faillissementszaken het afgelopen jaar met 1 miljoen euro gestegen. Bij Najaarsnota is een bedrag van 272.000 euro aan de begroting toegevoegd voor de aanpassing van de regeling voor reiskosten van tolken. De tolkenkosten zijn ten opzichte van 2001 met 50 procent gestegen naar 620.000 euro.

2.1 Saldibalans per 31 december 2002

Saldibalans rechtspraak per 31 december 2002

in euro's

Debet:

Uitgaven ten laste van de begroting	649.759.309
Liquide middelen	171.212
Rekening-courant Ministerie van Justitie	145.156.590
Uitgaven buiten begrotingsverband	2.544.823
Extra-comptabele vorderingen	12.332.412
Voorschotten	1.772.526
Tegenrekening openstaande verplichtingen	8.901.357
Totaal debet	820.638.229

Credit:

Ontvangsten ten gunste van de begroting	649.759.309
Fictieve rekening-courant Rechterlijke Organisatie	138.806.929
Ontvangsten buiten begrotingsverband	9.065.696
Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	12.332.412
Tegenrekening voorschotten	1.772.526
Openstaande verplichtingen	8.901.357
Totaal credit	820.638.229

Accountantsverklaring

Aan de leden van de
Raad voor de rechtspraak Den Haag

2.2 Toelichting op de saldibalans per 31 december 2002

De rechtspraak heeft geen zelfstandige financiële administratie. Voor de rechtspraak, het Openbaar Ministerie en entiteiten van de Directie Strategie Rechtspleging (DSR) van het Ministerie van Justitie wordt de financiële administratie op gemeenschappelijk, arrondissementaal niveau gevoerd. De Raad heeft in overleg met de groepsaccountant en de Departementale Accountantsdienst besloten om de splitsing van de saldibalans op geconsolideerd niveau te laten plaatsvinden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen balansrekeningen die eenduidig aan een onderdeel van de rechterlijke organisatie zijn toe te rekenen en rekeningen die een gemengd karakter hebben. De gemengde balansrekeningen zijn volgens een door de Raad vastgestelde verdeelsleutel gealloceerd aan de onderdelen. Deze verdeelsleutel is in 2001 ook gehanteerd bij de ontvlechting van het gemeenschappelijk beheer en zijn gebaseerd op verhoudingen van de uitgaven van de verschillende onderdelen van de rechterlijke organisatie. De gehanteerde percentages bedragen voor de rechtspraak, het Openbaar Ministerie en de DSR respectievelijk 65, 30 en 5 procent. Voor 2003 wordt de volledige splitsing nagestreefd. Afgezien van de uitgaven ten laste en de ontvangsten ten gunste van de begroting alsmede de rekening-courant met het Ministerie van Justitie, bedragen de overige gemengde rekeningen voor de gehele rechterlijke organisatie volgens de financiële administratie per saldo circa 8 miljoen euro.

Om de saldibalans na eliminatie van de posten die niet aan de rechtspraak zijn toegerekend in evenwicht te laten zijn, is een fictieve rekening-courant met de rechterlijke organisatie opgenomen. Deze fictieve rekening-courant kan worden gezien als een correctie op de rekening-courant van de rechtspraak met het Ministerie van Justitie.

De door de gerechten ontvangen griffierechten worden afgedragen aan het Ministerie van Justitie en maken deel uit van de begroting en verantwoording (de ontvangsten worden apart verantwoord onder beleidsartikel 04.01 Rechtspleging) van het ministerie. Het proces van heffen en incasseren van de verschuldigde griffierechten behoort tot de verantwoordelijkheden van het gerecht. Gezien deze situatie zijn in de saldibalans onder de extra-comptabele vorderingen eveneens vorderingen uit hoofde van griffierechten opgenomen.

Kenmerkend voor de rechtspraak is onder andere de heffing van griffierechten voor het in behandeling nemen van bepaalde zaken, het (al dan niet tijdelijk) betalen van bepaalde gerechtskosten bij de behandeling van een zaak (bijvoorbeeld deskundigenkosten), het in depot nemen en vervolgens verrekenen van bedragen en het als gevolg van een kostenveroordeling ex art. 243 e.v. van het *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* respectievelijk de *Algemene Wet Bestuursrecht* innen en verrekenen van gemaakte proceskosten. Het merendeel van deze openstaande posten is ontstaan in het jaar 2002. Het verloop van een zaak alsmede de financiële regelgeving inzake het incasseren van vorderingen hebben echter tot gevolg dat het hier ook om openstaande posten gaat met betrekking tot voorgaande jaren. In dergelijke gevallen is het mogelijk dat vorderingen voorlopig buiten invordering zijn gesteld (en gedurende in totaal vijf jaar jaarlijks opnieuw worden beoordeeld) of dat de met schuldenaren overeengekomen betalingsregelingen nog lopen.

Contante betalingen en ontvangsten maken het noodzakelijk dat bij de gerechten kassen worden aangehouden. De omvang van de kasgelden wordt beperkt gehouden.

Voorschotten hebben over het algemeen betrekking op het maken van (binnen- en buitenlandse) dienstreizen, kasvoorschotten en het project PC-privé.

De openstaande verplichtingen hebben betrekking op vóór 31 december 2002 aangegane verplichtingen die na deze datum nog tot uitgaven zullen leiden.

Opdracht

In het kader van de controle zoals bedoeld in artikel 104, vijfde lid van de Wet op de rechterlijke organisatie hebben wij de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2002 van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk, die op pagina 56 tot en met 60 is opgenomen, gecontroleerd.

Bij onze controle hebben wij nagegaan of de jaarrekening voldoet aan de volgende wettelijke eisen:

- de in de jaarrekening opgenomen financiële informatie is getrouw weergegeven.
- de in de jaarrekening opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het jaar 2002 zijn tot stand gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijn de wettelijke regelingen.
- de jaarrekening is overeenkomstig de geldende verslaggevingsvoorschriften voor financiële informatie opgesteld.

De jaarrekening bestaat uit de verantwoordingsstaat en de saldibalans met de daarbij behorende toelichtingen. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de rechtspraak. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van de Raad voor de rechtspraak daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Bevindingen

Gedurende 2002 zijn verplichtingen aangegaan voor circa EUR 3,3 miljoen buiten bestaande mantelovereenkomsten die eerder Europees zijn aanbesteed. Tevens zijn verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa EUR 5 miljoen die niet conform de Europese aanbestedingsrichtlijnen tot stand zijn gekomen. Daarnaast zijn gedurende 2002 verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa EUR 1,7 miljoen waarbij de richtlijnen inzake contractbeheer niet zijn nageleefd.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening met uitzondering van de in de vorige paragraaf vermelde bevindingen voldoet aan de hierboven omschreven eisen.

Den Haag, 27 februari 2003

Princenauwsluis Accountants NV

- regel 1 Rechtbank Alkmaar / Rechtbank Almelo
- regel 2 Rechtbank Amsterdam / Rechtbank Arnhem / Rechtbank Assen / Rechtbank Breda / Rechtbank Dordrecht
- regel 3 Rechtbank 's-Gravenhage / Rechtbank Groningen / Rechtbank Haarlem / Rechtbank 's-Hertogenbosch /
Rechtbank Leeuwarden / Rechtbank Maastricht / Rechtbank Middelburg
- regel 4 Rechtbank Roermond / Rechtbank Rotterdam / Rechtbank Utrecht / Rechtbank Zutphen /
Rechtbank Zwolle-Lelystad / Gerechtshof Amsterdam / Gerechtshof Arnhem / Gerechtshof 's-Gravenhage
- regel 5 Gerechtshof 's-Hertogenbosch / Gerechtshof Leeuwarden / Centrale Raad van Beroep /
College van Beroep voor het bedrijfsleven / Raad voor de rechtspraak

Afkortingen en terminologie

CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CRvB	Centrale Raad van Beroep
DSR	Directie Strategie Rechtspleging (Ministerie van Justitie)
Fte	Formatieve eenheid (personeel)
EDP-audit	Electronic Data Processing-audit
EK	Enkelvoudige kamer met één rechter
FPW	Financieel, Personeel en Werklast
Gerecht(en)	Alle rechtbanken, gerechtshoven en appèlcolleges
GOR	Groepsondernemingsraad
Kamer	Organisatorische eenheid van een gerecht bestaande uit één rechter (enkelvoudige kamer) of drie rechters (meervoudige kamer)
Ketenpartners	Partners in de justitiële keten zoals politie, advocatuur en Openbaar Ministerie (strafrechtketen) of Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Immigratie- en Naturalisatiedienst en advocatuur (vreemdelingenketen)
Lamicie	Systeem voor werklastmeting bij de gerechten, met gemiddelde behandeltijden voor verschillende zaakscategorieën
MD	Management Development
MK	Meervoudige kamer, bestaande uit drie rechters De MK beslist over zware of ingewikkelde zaken
Mulderzaken	Lichte verkeersovertredingen die buiten het strafrecht om administratief worden afgedaan
NVvR	Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
OM	Openbaar Ministerie
Presidentenvergadering	Plenaire vergadering van presidenten van alle gerechten
Raad	Raad voor de rechtspraak
Raio	Rechterlijk ambtenaar in opleiding
Rechtspraak	In dit verslag gebruikt als overkoepelende term voor de gerechten, de landelijke diensten en de Raad voor de rechtspraak
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
VK	Vreemdelingenkamer